

Tartu Riiklik Ülikool
Üldajaloo Kateder

Agraarküsimus ja võitlus
elukalliduse vastu jakobiinide
diktatuuri ajal
Diplomitöö

Õun, Emma

Juhendaja:
van.-õp. Püürimäe, H

Tartu 1958

Sissejuhatus

Uue lehekülje maailma ajales
avas 1789. aasta, mil Prantsusmaal
algas kodanlik revolutsioon. Selle
revolutsiooniga anti põrustas tööko-
dalismile, mis oli muutunud tõelise
põudude arenge pidurdajaks ja mis
tõkestas teid inimkonna progressile
kuigi Prantsuse kodanlik revolutsioon
1789 - 1794. a. ei ole mitte esimeseks
lülis kodanluse võitluses feodalismi
vastu, erineb ta süsni oluliselt eel-
vatest kodanlikest revolutsioonidest.
„Suur Prantsuse revolutsioon“ kirjutas
Fr. Engels, „oli kodanluse kolman-
daks ülestõusuks, kuid esimeseks, mis
täielikult heitis endalt religioosse üü-
jä milles võitlus toimis avalikult

poliitika jaant mööda¹

Oma elkäijaist unub Prantsuse kodanliku revolutsioon ka selle poolt, et ta oli esimene ja ühtlasi ka ain-daksi kodanlikus revolutsioonis, mille võitlus ränade feodaalse klassidega vädi lõpuni. Kõigis teistes kodanlikes revolutsioonides kodanlikud sai liia või sõlmis kompromissi feodaalse klassidega. Fr. Engels kirjutab, et „... Prantsusmaa püüest luua revolutsioon ajal feodalismi ja lõi kodan-luse puhta valitsemise klassikalise selgusega, nagu seda ei teinud mitte ükski Euroopa maa“²

Kuna Prantsuse kodanliku revo-lutsiooni toimus kapitalismi arengu sel astmel, mit proletariaat, ... oma nõrkuse tõttu ei kujutanud endast ega võinudki kujutada iseseisvat po-litilist jõudu ...“³, mit ta kui klass oli alles formuumas, võis revolutsio-ni juhvi olla ainult kodanlik. Olles revolutsiooni juhvi kasutas kodanlik

1. K. Маркс и Ф. Энгельс, Соч Т XVII 22. lk. 300

2. K. Маркс и Ф. Энгельс, Соч Т XVI 21. lk 189-190

3. J. Stalin, „Leninismi küsimusi“, lk 33.

revolutsioon: just oma huvides ning
ta saavutas ka oma eesmärkide
tostamise. Lenin on märkinud Prant-
seise kodanliku revolutsiooni kohta,
et „oma klassi heaks, kelle jaoks
ta töötas, kodanluse heaks, saatis
ta võrdselt nii palju, et kogu XIX sa-
jand, see sajand, mis andis tsiviil-
satsiooni ja kultuuri kogu inimkonn-
nale, nõodes Prantsuse revolutsiooni
tõhe all”¹

Nõitluses aristokraatia ja absoluut-
mi vastu, võitluses oma eesmärkide
saavutamise eest revolutsioonilisel teel,
kasutades kodanlus ära küla ja linna
töötavate masside kõrgi laiemalt hulaade
revolutsioonilisi hoo ja energiat. Just
rahvamassid olid need, kes andsid
Prantsuse kodanlikule revolutsioonile
ta jõu ja ulatuse, keegi... kodan-
lus ei see klass, kes oli tegelikult liik-
mise eesotsas.”²

Rahvamasside aktiivne osavõtt re-
volutsioonist andis sellele kodanlik-
demokraatlike revolutsiooni, rahva-

¹ Lenin, Teosed, 29. k. lk. 342.

² K. Маркс и Ф. Энгельс, Соч., т. VII, lk. 54.

revolutsiooni tšme, kuid nõudis riikliku
ka pantuse rahva kõrgi jõudude
tohutut pingutust. Selle eest ei ole lais-
del rahvamassidel revolutsiooni käi-
gus ka ena taotlused ja eesmärgid,
kuid need saageli avaldusid ebamaä-
rasel kujal.

Kõrgi vääfapaistva perioodi rev-
olutsioonis moodustab jakobinide dikta-
tuuri aeg. Siis purustati kõrgi otsus-
tavanaat abinõudega feodalsmi üi-
mased jäänuised. Pärast kodanliku
revolutsiooni ülevõnnit - soodustades
kapitalismi kasvamist - ei kõvaldanud
jakobinid maapuudust pantuse
kujal. Nad tegid vaid lõpu talupo-
gade feodaalsele eksploatatsioonile
ja ^{mis} kõvaldas takistused põllumajau-
duse kapitalistliku eksploatatsiooniga.
(Jakobinid kui kodanluse ideoloogid
nõitlesid kapitalistliku formatiooni
eest, mis ei kaotanud eksploatatsioonist,
vaid asendas riik eksploatatsiooniga
teisega). Eeldus sellest, et kodanliku
revolutsioon areneks edasi proletariaats-
sõjale ei oleks. Kuid arneult pro-

litaarne revolutsioon suudab vabestada rõhutatud masside igasuguse eksploatuimise alt. Sellise revolutsiooni klassikaliseks näiteks oli Juun Sotsialistliku Oktoobri revolutsioon Nõunemaal 1917. a.

Talude vaatamata võitlevad praaktse töötavad rahvamassid kõige parema elu eest. Sellõtte võitlejad nad ka elukalliduse vastumise tõõ rahvale palju viitsusi ja hädasid. Sellis võitluses kasutavad nad nii kehtivate seaduste sehtes legaalsed võitlusvahendid kui ka revolutsioonilist võõvalda. Rahva võitlus anarhoida sundis mitmesuguseid parteisid ja rühmitusi seisusahhta võõma elukalliduse küsimuses. Vastavalt oma sotsiaalsele alusele püüdsid need kas säilitada oma kasumite huvõdes, elukallidust või siis kaotada seda mitmesugusel õõsil.

Käesoleva diplomitõõ õõlesandeanõõgi nõõdata praaktise rahva võitlust elukalliduse vastumise ja agraar-

küsimuse ämber jakobiinide diktatuuri
paasul. Seda amandasi agrar-
küsimus ja võitlus elukalliduse
vastu esmajärgelise tähtsuse sotsiaal-
majanduslikus elus. Nende küsimuste
lahendamise pelnud keegi ja toimus
terava võitluse alukoues ning ne-
des küsimustes pidid võtma seisukoha
kõik parteid ja rühmitused. Et aga
paremini mõista elukalliduse ja agrar-
küsimust jakobiinide diktatuuri ajal
on hädavajalik peatuda nende küsi-
muste juures enne jakobiinide dikta-
tuuri.

Käesoleva diptemito kirjutamiseb
lõttusih kõrgpealt marksismi - leni-
nismi klassikute seisukohtadest ja
hinnangudest Prantsusmaa kodan-
liku revolutsiooni kohta. Marx,
Engels, Lenin on kõigi Prantsuse
revolutsiooni tähtsamate sündmuste,
millest osa mängis revolutsiooniko-
dulus, talupoegade ja töölised. Si-
ti tähtsad on marksismi - leninismi
klassikute analüüsiv talupoegade
kohta. Marx, Engels ja Lenin näitasid

exploatatsioonitavate, riikaste loogelejate ja töötavate kehokute vahel'. Exploatatsioonimisest võis talurahvast vabata ainult proletariaat. Seda ei oleks Prantsusmaal veel tol ajal olnud.

Allinaki olemisdiplomitöö kirjutamisele oli kõrge rõhutamise seadusandliku materjali. Seda materjali leidub ulatuslikult allriipublikatsioonides. Revolutsiooniline valitsus Prantsusmaal kowand. epohhit¹, mis peale selle sisaldas ka mahukat rahva poolt esitatud petisthaone ja teisialt-kard. Seadusandliku materjali puhul kujul leedul dokumentide kogumikus, Seadusandliku artikli²

Antud teema sisusohalt võhema tähtsusega materjalidest oli

¹ V. I. Lenin, Teosed, 21 k, lk. 377.

² Революционное правительство во Франции в эпоху Конвента (1792-1794), Москва, 1927.

3. Конституционные и законодательные акты буржуазного государства. XVIII - XIX в.в., Москва, 1957.

võimalik kasutada väljapaistvate
revolutsiooniliste tegelaste kõnesid,
riigivahetus ja Teosed (Dantoni kõned,¹
Robespierre riigivahetus² ja Marat'i
valitud teosed³).

Väga väärtusliku materjali Pariisi
lihtrahva elutingimuste ja taotluste
 kohta revolutsiooni ajal pakub Prantsuse
Demokraatlikus Vabariigis avaldatud
allikpubligatsioon „Pariisi sanikuletid“⁴

Peale nende allikpubligatsioonide
oli võimalik kasutada mõningaid do-
kumente, allik lugemist. Nendes
publigatsioonides lüüdnud allik-
materjalid võimaldavad paremini
valgustada elukalliduse ja selle kas-
te võitlemisega seoses olevaid prob-
leme, kuna agraarkeisimuse kohta
rakkeid need allikad vähem

¹ Дантон Мар-Мак, Избранные
речи Государственное издательство Украины,
1924

² Перепишка Робеспьера, Ленинград, 1929.

³ Жан Поль Марат Избранные
произведения, т. 1, Москва, 1956

⁴ Walter Markov, Albert Soboul
Die Sanschulotten von Paris,
Berlin 1957.

matujali, mis diplomiteo niyatamisel
põlvi toetama teiste autorite töö-
dele

Nõukogude ajaloolaste töödest
eriasia käesoleva töö niyatamisel
seemnat tähtsust V. P. Volgin ja
E. N. Parle toimetusel ilmunud
Prantsuse kodanlik revolutsioon
1789-1794" ja A. Manfredi „XVIII saj.
Prantsuse kodanlik revolutsioon“²
Esimeses toos on Prantsuse revo-
lutsiooni kätti käsitletud võrdle-
misi üksikasjaliselt, kuid agraar-
seehet ja talupoegade seisundi
kohta põhjalikumad käsitletad-
les toos ei ole. Prantsuse kodanliku
revolutsiooni ajalugu on rennu-
nõttes nõukogude ajaloolaste uni-
mistest Prantsuse revolutsiooni
alal uus Isamaasõja eelset
perioodi. Kuid selles toos on
koju Prantsuse kodanliku revo-
lutsiooni kohta rieldkõsitlus.

Sama sugune on akord ka
Manfredi toos.

¹ В. Воллин и Е. Парле, Французская буржуазная революция 1789-1794 Москва - Ленинград, 1941.

² А. Манфред, Французская революция XVIII века, Москва, 1950.

Põhi materjal on tööks sain kodan-
likelt autoritelt, kellede töidesse tehis-
tuda aga väga kriitiliselt. Nende
tööde peamine näidetuse seisneb just
rikkalikus faktilises materjalis. Kõr-
ge tähtsavad neist olid vene libe-
raal-kodanliku ajaloole (nn „vene
koolkonna“) Karejevi, Lutsitski ja
Kovalovski tööd.

Sjalset vanem on neist N. Ka-
rejevi magistridissertatsioon „Pälu
pejad ja talupidajate küsimus Prant-
sumaal XVIII sajandi viimastel a-
randil“ (tõlme 1879. a.), mis oli Nuo-
maal esimene suure originaalne
konkreetset ajaloolist tööd XVIII saj. lõpul
Prantsusmaa kodanliku revolüt-
siooni kohta.

1. Карев, Крестьяне и крепостные
вопрос во Франции в последний
десятилет XVIII в. Москва, 1879.

2. Б. Г. Вебер, Первое русское исследование
французской феодальной истории XVIII в.
Из истории социально-политических
идей, Москва 1955. лк. 646. Nõu: Tõu
kõval rakub huvitavat historiograa-
filist materjali Karejevi kohta ka
Цифрова Тõu. Значение исследования
Н. И. Карева для разработки истории
французского крепостного в эпоху
феодализма“ (Средние века, VII). Москва
1955. лк. 315.

"Härra Karjer on suurepärase
(excellent) näin K. Marx kirjutas
M. Kovalevski! Karjeri töö näitus
seisab selles, et ta liikus ümber kol
ajal valitunud reaktiivse prant-
suse ajaloolaste Toquerille'i väide
nagu klassi talupojad Prantsus-
maal enne revolutsiooni elanud
maatud. Karjer näite arhiivis-
materjalide alusel üksikasjaliselt seda
rasket ühet, mis lasus prantsuse
talupojal. Karjeri teine seisneb selles,
et ta oli üks erimesi ajaloolasi, kes
näitle prantsuse talupoegade
alunud küsi ael mitte lõpule jõud-
nud kihistumise seisukohalt. Tema
töö suurem osa on põhendatud ta-
lupoegade seisukoha kirjeldamiseks
revolutsioonilisel Prantsusmaal. Töö
ülemises osas näitle Karjer üksikas-
jalisemalt agrariseaduseandluse
käiku revolutsiooni ajal. Sellest on
peamoni osa põhendatud Asutava
Kogu agraripoliitika analüüsiks-
selle, kuna Legislatio: agrarisea-
duseandlust on puudutatud vähem

1. Пиренука К. Маркса и др. Жизнь
са с русскими политическими
географами, лх. 282.

Jakobünlõue Kenoendi demokraatlik ag-
raarküsimuse kohta on mainitud
vaid mõnda minut. Seega kahepe-
minutatuud töö aita saada peumet
ilvvaadet jakobünide eelse agrar-
küsimuse käsitlemisel.

Lutsitsin on kirjutanud prantsu-
se agrarolude kohta palju töid,
mis puudutavad nii revolutsioonilist
set kui ka revolutsioonieget perioo-
di. Oma tööde teeb ta väga palju
statistilisi andmeid, mis annab tema
tööde peamiseks väärtuseks. Neid
nendest andmetest teeb Lutsitsin liht-
ti enoklikud järeldused. Näevabta,
et prantsuse talupoegade talupo-
gade käes oli juba enne revolutsiooni
terndur osa maavaldustest $(\frac{1}{3} - \frac{3}{5})^2$
Samuti ei hinnanud Lutsitsin küllal-
daselt talupoegade kasvavat feodali-
set koormist raskest ja sellest tu-
lenevad tema juures ilmselt klas-
sivastuclude kõnnimõttamine, kuna
ta ei osanud seda reokust näoü-
liselt näha lösta ja sellele õiget hinnat-
kut anda. Lutsitsin eitab ka ta-

В. Броу, французская револю-
ция, С-Петербург, 1906

lapsegaade majanduslikku diferentsia-
rumist maantuse kitsas. Res. Toode
tuli ta esialikule jäuldule, nagu
ei oleks revolutsioon põhjendatud
mingit muutust talusegaade al-
konnas. Naatamata neile esialikule
sissukohtadele annavad Lutsitsa
tööd suurt väärtust tema poolt
kogutud riiklikule materjalile tõtte.
Lutsitsa on seni arnen seen ajaloo-
lane, kes töitade maantuse arhiivis-
des on kogunud ja statistilisele
konnale oitnud sellist materjal-
millist ei ole rihelgi teisil autotsil.
Lutsitsa andmeid koisutamata ei
saa töötada inoni maantuse agrar-
ajalugu suuri ajaloolane.

Rohae arhiivis on Lutsitsa kaas-
ajalase M. Kovalevski Tööd 18 sajandi
lõpu maantuse agrarolude kohta

Ковалевский М. Происхождение мелкокрестьян-
ской собственности во Франции.
С-Петербург, 1912.

Ковалевский М. Вопрос о размерах крестьянской
собственности до революции и о
том, в чьи руки перешла масса
конфискованных у церкви земель
Русская мысль 1896 № 6.

Nestupidi Lutsitski väitis Kovalovski, et see osa talupoegade kasutuses olevatest maadest enne revolutsiooni olid mitte talupoegade vaid prioriteetseks seisuste käes. Seejuures talupoegade maadele mitte ei suurenenud, nagu väitis Lutsitski, vaid vähenes. Jüga seisid Kovalovski tööd palju lähemal kui Lutsitski. Kui ka Kovalovski ei suutnud anda praeguse talupoegade seisundi õiget kõsitlust, mitõttu tööd panuvad huvi vaid seal sisalduva faktilise materjali poolest.

Teiste autoite tööd amosid kõesob. Na töö kirjutamisele vähemat tõhtsust. Sein võib mainida D. Petrovi raamotut, kus on põhjalikult kõsitletud revolutsiooni aegset maaduseadust.

Націоналістичне андемід ка таве

1. Д. Петров, Пиквудагид севірмалого ретемма во франциии в до по документале издательстве Самодномле и Нароном, Киев, 1915.

dukalliduse kohta pannud A. Mathie'i
töö¹

Käesoleva sajandi 30-ndail
aastail ilmus üda ajaloolaste töid,
mis käsitlesid Prantsuse kodanliku
revolutsiooni - aegsed agrarisküsi-
mused. Häänimisvõime on selles
prantsuse ajaloolase Lefebvre töö²,
kus autor annab rihvaste agrar-
suhetest Prantsusmaal järelehoide
diktatuuri päevit ja selle el. Oma
töoga püüab Lefebvre selgitada suh-
teid kodanliku demokraatia ja to-
lupärgade vahel. Lefebvre teeb ettehei-
teid ajaloolastele Mathie'ile ja jau-
risile, kes püüdnud ignoreerida talu-
päärgade osa Prantsuse kodanliku re-
volutsiooni käigus³ Lefebvre arseb
seisukohal, et Prantsuse kodanliku
revolutsiooni käigus rullub lahti to-
lupärgade revolutsioon, mis on tema

¹ A. Матвеев, Борьба с дороговизной
и социальное движение в эпоху
террора, М-П, 1929.

² М. Ледевр. Аграрный вопрос
в эпоху террора, Ленинград, 1936.

³ Sealsamas, lk. 5.

arvates tähest iseseeser teinelt, meetodilt ja ka tulemustelt¹ Põhised talu- ja põllumajanduse nõudmised jäid revolutsiooni käigus rahuldamata. Revolutsiooni lõppes konpromissiga enamuse neile, kes varem olid juba maad omanud ja kes alid enama majapidamise iseseisvad kehviused ja maad, kes moodustasid talu- ja põllumajanduse enamuse, jäid põhiliselt nõudusteta.

Lefebvre näitab ühel poolt, et talu- ja põllumajanduse revolutsioon polnud seente- lise küüma põllumajandust ka- pitalistlikule evolutsioonile vastupid- ta isegi aeglustas seda. Teiselt poolt näitab ta, et revolutsioon küünda küllakogukonna lagunemist, kuna talu- ja põllumajanduse laenuate hulka te nõudmist mittetäitmine lõi kaasa põllumajandusliku produktiivsuse kaose, mille ette kukisid maas nõljapääsu. Kiratseda edasi võtasa- da tööle lüüa oli tähtis faktor,

¹ He. Nedeebr, Arhivnevi bapoe, lk. 4.

mis aita naasa kapitalistliku töös-
tuse arengule, varustades seda rüa-
junditehnikaga töökojaga. Lefebvre'i
põhiseks kohad talupoegade osast
Prantsuse kodanliku revolutsiooni
järelt erinevad teravalt marksist-
likest konseptsioonidest. Vastando-
des talupoegade revolutsiooni kodan-
liku revolutsiooniga, näeb autor
nimetatud sotsiaalselt suuniliste
vastukärvust. Lefebvre'i arvates on
talupoegade revolutsioon kapitalis-
mi vastase iseloomuga, sest ta ole-
vat ühtaegu suunatud nii kapita-
lismi kui ka feodalismi vastu.
Samasuguste seisukohtadega esi-
nesid ka menševikud ja aene aja-
loolane Kropotkin¹

Lefebvre töö tähtsus aga ei pi-
te teoreetilisest rihkchitusest, vaid
võib öelda tema poolt kogutud ja
riiklikult töötatud suure materjali
hulgas.

Et mõista põhjapanevat muudo-
tust, mis toimus Prantsuse agrar-

¹ He. Nedekp, Agrarprovi kopro, lk 6

sehetes ja elukalliduse vastases oot-
luses, selles alustasid oma diplo-
mitoid agrarsuhetest ja elukal-
liduse küsimustest enne pankseini-
de direktuuri.

konjunktuuris ja elu-
kalliduse tõus enne pankseini-
de direktuuri

I

Agraarküsimus ja elu-
kalliduse tõus enne jakobiinide
diktatuuri.

Agmaanküsimus enne jakobiinide diktatuumi

XVIII saj. 2. pooleks oli pärisorjus
Prantsusmaal põhiliselt juba kas-
tatud, (säilinud oli Alpi mäestiku
aladel) kuid ta jänesuvis kiire-
lgaal sammul. Kui talupoja isä
oli vaba, siis maa, mulla ta des, oli
pärisorjuslik. Seda loeti aadlike omas-
diks. Talupoegadele kuulus ka hin-
nusemaa, mitteraba, krentendinaa.
Selle kasutamise eest maksid talu-
pejad aadlikele rahast või loonus
muutumatus suuruse reuti (hinnast).
Peale hinnuse võnes veel maa va-
randuse osta ja müügi pealt. See
maks nõudis talupoega kunnalt igal
aastal 36 mülj. liire. Suis talupoeg
mõistnikute põhikõmnist - cham-
part'i. See oli teatar osa, mida võeti
senjööri pealt hinnusealalt. Kuna hinnust
alati tasuti rahast võeti champart'i
loonus ja ta oli proportsionaalne vilja-
saagiga. Mõnikord võetud cham -

part riie viiendikega saagist, kuni
pelnud kuniagi nõiksem rihest ka-
heminendikest. Talupojad peidid maas-
ma aadlikele perre maksu, maksu
kalapüügi õrguste eest, tuerule aatavate
kaupade eest, seetruumaksu ahjude
ja korstnate pealt, maksu kolme
eest, mida korjad tekitasid maan-
tul ja palju muud maase.

Peale selle laostasid talupoegi
aadlike ariunad monopoli (bano-
liteedid). Senjõõ chites lervaahju,
veski, soetas uinamarja - pressid ja
sundis talupoegi feodaalõrguse alu-
sel jahvatama jahu tema veskid,
küpsutama leiba tema ahjus, uino-
marjast mahla väffa sumonate-
ma pressiga. jne.

Peale feodaalseid kohustuste maa-
eest, mida tasuti mõnikuul maksu
nõel, oli Prantsuse külas revolutsio-
ni eel säilinud rohkesti sääraseid
kohustusi, mida nimetati ismihikes
kohustusteks. Senjõõri kohates alid
talupojad kohustatud teda aupa-
likult teenitama. jne.

Feodaalõrgus avaldus külas ka

Selles, et talupojad olid kohustatud tasuma kiriku heas erist maksu nn. nimmist.

Peale kõrgi maksude tasumist aadlike ja vasmulikonnale esitasid talupojad tulu riikjõrgi oma nõudmisel kuningale ametnikud. Kuningale tasus talupoeg kolme maksu: talle'rid, mida võeti talupoja kogutulult, kapitatsioon s. o. pearahas, ja kahekümneendaku, s. o. maksu maksu.

droits-fixes - alalised kindlakäsmäratud kohustused, mida talupojad tasusid senjõridu iga aasta muutumatus relatuses. Need moodustasid talupoegade raskeima koormis. Seevastu juhuslikud kohustused droits casuels, olid ajutiste iseloomuga näiteks maks varanduse müügist jne.

1789. aastal kujunes Prantsusmaal
vägijärgne revolutsiooniline situatsioon.
Selle peamiseks tunnuseks peetakse
V. I. Lenini järgmisel tingimusel.

1. Asjaolu, et valitsevad klassid
ei suuda muutumatul kujul
säilitada oma võime; üks või
teine „ülemkihiliste“ klasside, valitseva klas-
si poliitika klasside.

2. Harilikult suurem rõhitud
klasside häda ja niituse teadvu-
mine.

3. Purdus aktiivsuse tõus, mille
mainitud põhjused esile kutsuvad
rahva hulvade ajaloolise nõrga-
tumisega¹.

Kõik need tunnused olid Prant-
susmaal 1789. o. olemas. Põlvpoeg
elas võidlemisi viletsalt kannatades
maapuuduse ja feodaalse surve all.

¹ V. I. Lenin, Teosed, 21x, lk. 187.

Seda suurendas veelgi feodaalne
vaatus ja 1789. a. maad tabo-
nud nälg. Pölvpejaga ei tahtnud
edasi elada vana aüsi ja lõuoni
võitlusele feodaalse konna vastu.
Vana aüsi ei saanud elada ka
valitsevad klassid. Maad valitses
terav rahanduskriis. Riik siiski
pankroti lööl. Kerkis teravalt üle
aadlike ja vaimulike maksutamis-
kõhmisus, mis kutsus neis esile terava
rahulelematuse. Silmas pidades välis-
pääsmatut seisukorda oli kuningas
sunnitud nõustuma generaalsaa-
tide kokkukutsumisega, mille koos-
su kuulusid ka kolmanda seisuse
esindajad. Louis XVI loosis neilt
saada nõusolekut uuteks maksu-
deks.

Rahulelematu oli ka kodanlus. Pe
nõudis kõrgi prioriteete ja taotluste
kaostamist, mis pidurdasid uue
kapitalistliku arengut. Majandus-
likult tugev kodanlus nõudis ka
endale poliitilisi õigusi.

1789. a. alguses alustati generaalsaa-
tide valimisi. Kodanlus arendas rogu

Kelmanda seisue nimel enugilist
valimis-kampaanast. Kelmanda seisue
esindajad kutsusid kokku kogukondade
koosolekuid, koostasid kaebekiri, petitsioone
ja manifeste, kus esitasid oma nõudmisi.
Sellises olukorras, ... pidi paratamatult
tekkima nõudmine, et kaotataks ka feo-
daalsed elistused, aadlike maksuta-
matus, inssuite seisust poliitilised es-
õigused¹ küladanike sotsiaal-majajä-
duksidale olukorda ja nende nõudmisi
väljendavate talupoegade kaebekirjad,
mihhiseis tekkis evit aktuaal valimiste
al generalstaartidest 1889. a. Kaalime
lühidalt neid peamisi nõudmisi,
mida väljendavate talupoegade 1889. a.
kaebekirjad. Näiteks Rennes'i ring-
konna Châtillon Sur-Seche kihel-
konna kaebekirja nõudmisi²: 1) et mak-
sused jäotataks võrdset; 2) et senjõrde
keelataks kogukondlike maade ane-
mine; 3) et hõvitataks fedaalne kord,
soses sellega kaotada rent ja senjõrde-
sed õigused; 4) hõvitada igasugust
lõiki kümneis; 5) et lubataks igal
küladanikul vedada kühja sellise

1. Fr. Engels, Anti-Dühring, lk. 93-94.

2. Новад историч в гонимых и
материалах, Москва, 1934, lk. 112-113.

keskisele, kuhu ta soovib; 6) et hävitataks tuvilad; 7) et kaotataks jahi- pidamise monopoolne õigus.

Vilhebaugi küla kaebekirjadest leiame:¹
1). tühistada ja hävitada feodaalse ja kiriku eesõigused; 2). kehtestada üks ja ainus maamaks kõigile ilma erandi erandita; 3). kohalused on koormatud nü suure tailliga, et peaaegu pool kõigist elanikest on aüdesid. Keijuste tasemele. 4). kõri tesse maksud, näiteks maks soolalt ja veinilt tulevad peaaegu riigi maksu alla. 5). elanike määravad, et nad maksavad maksu, mis on määratud tude parandamiseks, kui nad ei ole parandatud jne.

Kagu näeme, nõudsi talupojad kogukondliku maade tagasiandmist, maksude vähendamist ja selle asendamist riigi maksuga, feodaalse eesõiguse tühistamist ja selle asendamist ja feodaalse konna hävitamist. Talupojad ei püüdnud üksnes feodaalse konna hävitamise nõudega, vaid võitlesti ka selle hävitamise eest. ... Talu-

¹. Хрестоматия по социальному экономическому вопросу в Европе в новое и новейшее время, Москва-Петербург, 1929, л. 490.

paig on elanikkonnana, tootmise ja poliitilise jõu isna elutiseks faktoriks. Poliitilise faktori osas, talupoeg seni avaldab end enamikual juhtudel ainult oma antipaatiaga, mis peitub külaelu isolatsioonides¹

1789. a antipaati muutis avalikuks revolutsiooniliseks võitlemiseks. Kui juba fodaalne reaktsioon ei võinuks tõukejõuks talupoegade ülestõusudele peisaadil 1782-1788, siis 1789. a keelikalduise ja külna tõtte sajad tuhandes talupojad nälgisid, revolutsioonijõud mitmekordistisid². 4-5 kuu jooksul, eelnesid generalstaatide valimistele puhkesid kogu Prantsusmaal Picaardi'st Provençis'ja Poitou'st kuni Šassani rahva ülestõusud, mis ühisi õnnele ni püstitgeritud seisused kuika sumkodanluse. Ainuikori Põhja-departemangu territooriumil 1789. a. märtsil ja aprillis toimusid järgmised ülestõusud: 13 märtsil Handshaote'is, 22. märtsil Orlanage'is, 30 märtsil Bergues'is, Harvillil Dunkerque'is, 30. aprillil Douais. Kuiid samal ajal toimusid rahvete-

1. К. Маркс и Ф. Энгельс, Избр. произв., т II, с. 401.

2. Французская буржуазная революция 1789-1794 гг., Москва-Ленинград, 1941, с. 46.

tused ka provintides. Talupojad kuul-
dusid tähtsast senjõrialseid koor-
misi, tasumast eenti, kümnest, maks
senjõõidele.

5. mail avati Generaalstaadid. Selle
1200-st saadikust olid 600 kolmanda
Sessuse esindajad. Kolmanda sessuse
saadikute enamik kuulus kodanluse
hulka, kellele rahvas oli andnud oma
häälid. Kuid, nagu hiljem näeme, ei
olnud kodanlus huviatud agraar-
nõudmuse radikaalsest lahendamis-
est. Kodanluse ja rahvamasside nõu-
helone vastule avaldus juba selles,
et kaeburijade koostajad olid riku-
tanud esiplaanile, kodanluse nõu-
derid, jättes talupoegade ja linnade-
nike alamkihtide vajadused taga-
plaanile.

Talupoegade enamus oli aga ollu-
dunud, et juba Generaalstaadide kokku-
kutamine ja nende nõudmistele mõ-
jul kaob ära kohustus tasuda
senjõrialseid kormisi.¹ Mõned olid
isegi veendunud, et nende kormiste
kaotamist soovib ka kuningas.

1. Лушечкин, Состояние земельных классов во Франции накануне революции и аграрная реформа 1789-1793 гг., Киев, 1912, л. 69.

Kui möödus 5. mai, juuni, mitte-
neraastadaid kuulutasid end Rah-
uskogus, jõudis kätte juuli, kuid talu-
poegade heas pelnud tihed mädagi.
Asutava Kogus¹ toimusid vaidlused
konstitutsioonist, õiguste deklaratsioonist,
asjadest, mis olid talupoegadele vähe
arusaadavad. Kolmanda sisse
erindajad vaikisid risalt senjõualse
kõne reformist ja see sai talupojade-
le üha selgema. Ning kui saadi
teada Bastille'i langemisest ja revo-
lutsioonist Pariisis (Bastille vallutami-
ne toimus 14 juulil, millest keespäeva
loetakse ka revolutsiooni alguseks.
Revolutsiooni päev tuli õõmuke suun
Kodanlus) jõudis küladesse, siis talu-
pojad peaaegu kõigil lõusid ühes
ja toimisid feodaalide lossidega nõnda,
nagu parüslased olid teinud Bastille'iga.
Juuli teisil poolst alates puhkes
koogu Prantsusmaal talurahva revo-
lutsioon. Ninkitiga, Teivastega ja kir-
vestega relvastatud talupojad tun-
grõd aadlike lossidesse ja nõudsid
kõikide nende dokumentide hõivata-

1. 9. juulil 1789. a. kuuluta. Rahuskogu
end Asutava Kogus.

mist, millede alusel neid nõuti oikataa
fedaalseis kehvustis. Paluraha u-
oolutsraen levis sellise nimelega
Prantses-maal ja oisenda kõigile maas-
emariale sellist hirmu, et Asutav
kogu eli sunnitud katkestama
vaidlused kehtitustsraeni üle ja kües-
ti käsile võtma talupoegade küsimu-
se aetamise.

4. augustil 1789. a. Toimur keeles
Asutava Kogu õrsis istung, mit dekla-
ratsiiselt tühistati fedaalne kord. Sel
istungil loobusid aadli saadikud
enda nist fedaalsest õigustest, mis
tegelikult elid juba tühistunud talu-
rahva + revolutsraeni tagajärjel. Nagu
männis vene ajaloalane Kerejev
pidi aadel ohverdama õigused, mida
ta ei suutnud säilitada, et mitte
kastaada lõplikuult kõne + rikkuse
järel lõusid Asutava Kogu saadikud üle
ja tegri ettepanekuid, mis elid sunna-
tud senjõvalise usümi teatud osa hävi-
tamisele. 4. aug. õrsel istungil Asutav
Kogu dekreetsis:

1). Surruud kae õigus kao -

1. Карев, Крестьяне и крепостные
во Франции в последние
десятилетия XVIII века, Москва, 1879,
л. 406.

tamist; 2) feodaalselt õiguselt võljaoste-
 taoust, 3) senjõrdaalse kohtu kaasta-
 mine 4) monopolise jahiõiguse ja tevi-
 late hõõitamise 5) asendada kümne
 rahavõrdja ja anda võimalus ega-
 lüki kümnele võljaostmisesse. 6) kaota-
 da kõni rahalised privilegid 7) võnd-
 sustada mansud. 8) võimaldada kõni-
 deli kodanikele pääs kodanlike ja sõja-
 liste ametite juurde² Läänjumes on hu-
 ortar määrada, et senjõriaal kohtu, ja-
 hiõiguse ja tevitate suhtes hoidis aadel
 oma privilegidest kõvasti kinni ja
 ettepanee nende kaotamiseks tulitei-
 selt seisusest ja mitte aadlikest küm-
 nise hõõitamise poolt elis järele aad-
 likud³

4. aug. otsuse sõtsiaal-politilist
 mõtet pole raske mõista. Selle esmärgi-
 eli: 1) rahustada talupoegi 2) ta-
 löi ilhusseeni, nagu eliks aadel ri-
 vabatahtlikult loobunud oma
 privilegidest; 3) kodanlik-maa-
 valdaja vabane igasugusest
 riisust saada enproprietud

1. Surnud kae õigus on seotud päranda-
 misõigusega. Varasemal perioodil talupoeg
 pärandus läks feodaalile. Hõõpim lähen-
 das teatud osa minekut feodaalile.

2. Kapub, Kpeemertee, la. 409.

3. Kapub, Sealsamas, la. 410.

ilma hioitusega¹

"4. augustil 1789. a. - kolm nädala -
lat pärast Bastille'i vallutamist sai
prantsuse rahvas riigi päevaga võtta
kõrgist feodaalsest koormusest."²

Kuid 4. aug. öösel võljendatud põhi-
mõtted alvõ süski varõ üldised print-
siibid, mõttised tulid muuta sea-
dustas. Sellega alustati juba 5. aug.
ning järgnuvad seadused on tun-
tud ajaloos 11. augusti seaduste nime
all. 4. aug. "naimustusteli" järgnes
reaktsioon. Avalduvad teravalt riks-
sõeli vastandlohid. Kodanlus põua
sün kekku keemilisi rilesandega: karta-
des senjõvõalised õigusea koos maaoma-
di säilitamise õigusega, säilitades just
kodanluse õigused maale. Peepärad
peelnud väljatõotatud seadustel peaa-
gu midagi rihist lubadustega, mis
anti 4. aug. võtungiil. Kui 6. augustil
algas üldise demüdi võljatõotamine
mis pidi muutuma 4. aug. printsiibi
seaduses, siis leolis ega artikael pi-
ostiguitud seaduste poolt õgedarõ
vastuvõileid. Näitena el see tuoolati

1. Французская, лн 66.

2. К. Маркс и Ф. Энгельс, Соч Т VI, ч. I,
лн. 339-340.

sehtes nüürid tugev, ja nende häir-
bamise asemel tuli pöörduda vaid tu-
sivate sülgemisega teatud ajas¹ lüra
Asutav Kogu küüvatas 4. aug. ülestõstetud
küsimuse lõpetamisega (et asuda keesti-
tutoriaalide küsimuste arutamisele)
asiti järgnevatel istungitel vaatamata
aadlike vasteseisule vastu 4. aug. nõu-
jendatad otsused, kuigi seevate muu-
dotustega.

Lõpuks 11. aug. avaldati riiklike
dekreet, mis pidi Asutava Kogu enda
sõnade järgi hõvitama feodaalse
režiimi.² Põglikult jagati kõik feo-
daalsed koormised 2 gruppi, kujuvate
istme hõvitusteta kaotati vaid need
koormised, mis lähtusid isiklikust
sõltuvusest (ka, surmud ka "õigus) kuid
ka need õigused ei olnud siin lõpelt
kindlaks määratud, mis tekitas du-
reedi praktilise rakendamise suuri
vaskusi. Kõik ülejäänud koormised,
mis lähtusid õigusest maale (hinne,
rent, banaliteediõigus jne) keelestid
teise gruppi ja tunnistati väljasteto-
vates. Peijunes lubas Asutav Kogu

¹ M. Лысенков, Соёморние, lk 76

² D. Ненцов, Лук вугаеву, lk. 19.

võlja teetada ostu tarüfi - ja üisi.

Seea toimus võljakeelutatud senjõuvalse reäime hävitamine varo paberit, kuna talupoja maadel lasevad koormised tehti võlja osta. Ostusumma käis aga üle jõe isegi jõe-kamari talupoegadele.

Kuid seegi teetava kogu poolt vastustatud dekreet, ei saanud kohe seaduslikku jõudu. Tema kinnitamise kohtades tekitas vastupanu kuningriigi õukonna poolt, kes olid dekreedil avalikud vaenlased. Oma suhtumist 4. aug. ööse võljendos Louis XVI ühes oma kirja. "Ohon en suurepärase, kui ma võin selle üle ainult imestada. Ma ei nõustu kunagi minu vaimulike, minu aadli paljaksöövimisega ... !"

Kui Louis XVI leidis, et 1789. a. 5-11. aug. seadused röövsid aadli ja vaimulikke paljaks, siis talupojad õigusega leidsid, et need seadused neile midagi ei andnud. Seadustest said nad aru ainult sellest osast, mis kuulutas feodaalse konna jäädavalt kaota-

¹ U. Nyquisti, Coemorse, lk. 79.

Tuus. Palupojad kuldustä mõistlike-
tasumvast andameid ja maksse. Lun-
dimisele vastasid nad ülestõusede-
ga, mis kestis kogu järgneva perioodi
jooksul.

Feodaalse seadusandluse täpsemas
väljateotamiseks määrati Asutav Kogu
12. augustil 1789 a. riikse komitee (nim.
feodaalseks komiteeks) See komitee ei
kõinud alla huvitatud talupoegade õigus-
te kaibest, mida ne ka hiljem näeme.
Agrariikimust püüti lähendada
võimalikult kasulikult feodaalidele. Kõi-
ge väljapaistvamad liikmed komitee
olid advokaadid Merli ja Fruchet.

Nende kohta räägiti, et nad „lühiga
palju hoolitavad kreditori kasu eest“²

Komitee seisid lähendamise raske üh-
sanne, kuna feodaalse õiguse normid
olid väga sotsiaalselt alukorras. Ko-
mitee käisid vaidlused küsimuse ümber,
kas peab oma õiguse lõestama sen-
jõe või talupoja, samuti vähe ostesum-
ma summas, selle aia jt. küsimuste
ümber. Kõik see aruile komitee teos pidi
Lõpuks 8. veeb. 1790. a. istungil luges

1. Döplikuelt formeent komitee 9. aul. 1789. a.
2. H. Kapub, Kresnovasse, lk. 416.

Muuln feodaalse koormete nimel
Asutavale Kogule ette tema poolt võl-
tõstatud senjoriaalse koormete ni-
mestiku, miltsed kaotati hüvitusteta
ja miltsed teinud välja töötada vana
osa saadusi feodaalse režiimi liht-
tamise kohta ja et ollakse veel kau-
gel seaduse lõpetamisest väljaoste
kohta.¹ 8. veeb. ettehoetud nimestiku väe-
li vastu osade kaupa Asutava Kogu
poolt. Lõplikus redaktsioonis võeti ta
vesta 15. märtsil 1790. a. pealkirjo all
"Üldeline dekreet, mis otsustab feodaal-
seid kohustusi, mis hüvitatakse ilma
kahjutaseta ja kohustusi, miltsed kau-
luvad väljaostmisele"² keeliga poolt
kinnitati see dekreet 15. (28) märtsil. Seetõlts
kannab see dekreet 15. (28) märtsi seaduse
nime. 15. (28) märtsi dekreet jagunes
3. osa. Esimene osa kujutas endast
feodaalse režiimi hüvitamise üldiseid
tulemusi. Näitaks kaotati selle 1. artiklil
kõik austavaa erinevused ja õigused,
mis olid seotud feodaalse korraga³
Dekreedi teine osa 39 artiklit loendo-
sõid senjoriaalse koormised, mis kaotati

¹ Д. П. Погоб, Мексугаруд, л. 32.

² Seal sama

³ Hobar nemerud, л. 130.

ilma hioortasteta Siia kuulunud sur-
nud kae õigus, igat liiki isiklike sõl-
tused, õigus kuulata maade vahelust
müügi tel jt. sellised õigused. Maad
aga, mis ei saanud ojaslikus sõltu-
ses, jäid ka edaspidi koormatus
kohustuste ja maksudega, mishtred
lasusid neil varem (art 2)¹ Deuredi
kolmas osa 9 artiklit sisaldas sen-
joriaalseid kohustusi, mis kuuludid
väljaostmisele. Selle viimases osas lubati
riiklari viitamatult võljo tootada ka
feodaalseid kohustuste väljaoste võis
ja tariif². See lubades leidis tähtsust
3(9) mai 1790. o. dekreedis, mis al. 15(28) märtsi
deuredi täienduses ja jätkus. Dek-
reet näitas kindlalt väljaoste riiki-
sed printsiibid ja väljaoste summa
seemuse nii jahuslike kui ka aldis-
lete kohustustele. 3. mai dekreet loetles
järgmised väljaoste printsiibid³

1) Mitte ükski hinnuse talu peas ei
võinud osta enda maad võljo kui
kama kaastand seda ei teinud või
teava si maasunud võljo ent (s. o. võis-
käendus); 2) ostes võljo maad ala-

1. Hobad uemopud, lu. 131.

2. D. Pempob, Muxbugauser, lu. 39.

3. H. Kapul, Kreeno vree lu. 425

listest kohustustest (droit fixe) tühtid
võlja osta ka jahulikuud kohustused
(droit cacuel) arvelt ümme võlja-
ostmist ei oleud selidassees kohustus-
lõu: 3). võljaost kuulutati vabatahtli-
kuus. Senjõu ei võneud seundida võl-
jaostele hinnusetalupoeg, ja vestupid.

Prant lolet tegid need 3 printsiipi
võljaostu võrmatus. Yuba 3. punkt legi
selle võrmatus jahul kuus riko postest
ei oleud nõus. Peategi tegi alalist
ja jahulini kohustuste rihendamoni
võljaostu summa seeuus, mis ei oleud
enamimeli talupoegadest jõukshane.

Seega 15. märtri ja 3. mai dekreedid
ei lahendanud vastulestid, vaid kut-
sustid loote uusi patoed ja kaebekir-
ja, mis nõudstõ Hstutavalt kogut se-
letusi ja tõendusid nende kohtõ.

Seepärast tub asutavale kogule alabi-
selt täendada oma seadusandlust uute
dekreedidege. 1790 ja 1791. a. jooksul ault
võlja uel terve rida dekreete, milledest
viimane kuulub 29. septembrisse 1791. a^l

Kuid need dekreedid ei toonud enam
olulist muudatusi senisesse agraar-

seadusandlusesse.

Nahepeal oli Asutav Kogu jõudnud võtta teitada ka konstitutsiooni, mis kiirustati 1791. a. Sepäral löis ta 30 sept. 1791. a. laeval. Peda asendas uus kõrgem seadusandluse organ Legislativeatür ehk. Seadusandluse Kogu (1. X 1791 - 20 X 1792). Oma istungeid alustas Legislative 1. okt. 1791. a. Siia tuleks loosti uued inimesed, kuna Asutava Kogu määruse järgi ei võinud ükski tema liikmest pääseda Legislative. Enamuse selle saadikuid pärines uuelitsimeelsete administratsiooni ridadest, kes olid astunud ametisse aastail 1789-91. Suhtis osa kuulus sein kodanluse. Legislative absoluutset enamust erindasi föjaanis, neil lähedased mõduuasa e. sõltumatus ja kaubandusliku-tööstusliku suurekodanluse erindajatenä kindeldinid. Nasenpoolema rühma moodustasid mõntanjanis - väike demokraatide grupp.

Legislativeatür püüdis nagu Asutav Kogus; rahuldada talupoegade nõudmisi atneult väikeste reformide teel, uuel ta läks seisa: enna ulkõijast kaugemale Legislative tuli rohuesti kaebuse ja palverid. Talupojad olid võhased eriti see-

lõhku, et need seaduste alusel pidid maksma maksu isegi need mõrskale, kes, kes olid põgenenud välismaale või jäänud Prantsusmaale kordandad vandenõusid revolutsiooni vastu. Seepärast tuli Legislatsioon Asetava Kogu seni agrarpoliitika tõsiselt kaalumisele võtta.

Ka Legislatsioon moodustas eriti feodaalse komitee (14. apr 1791. a). Lõhku des seisu kohta, et feodaalse konna likvideerimine ei ole veel lõpetatud¹. Selle liikmete tegevusele avaldasid mõju palve- ja kaebusi kirjad. Eriti nõuti alalistest kihelkondade väljastatavate eraldamist jahuslikest kihelkondadest. „Juba 21 kuud“ kirjutas kogule Courmairin'i kihelkonna elanikud (Beuches-de-Rhône'i departemangust), 15. det. 1791. a., et mõeldunud sellest ajast, kui võeti vastu seadus feodaalse režiimi kohta (15. III 1790. a.), kuid selle aja jooksul ei ole ükski hõnnesitajapool end astunud välja neist orhatud kihelkondadest, mistõttu on omased sellele režiimile jäme palgune võit, et elanikud veel 1000 aastat peavad jääb selle kohutava režiimi alla, kui Kogu ei luba meid võtta este.

¹ D. Tempob, Nukbugaieur, lk. 115.

alaliste (fixes) kohustusi eraldi juhustest
kõik kohustused? Kuid 4 esimese uue
jooksu komisioon ei andnud oma te-
gevusest mingit teavet. Lõpuks nõudis
12. aug. 1792. a. istungil uue legislatoori
lõige komisjonilt seadusprojekt esito-
mist, mis tees lõpu formaalse reži-
mi² lõpuks võeti Legislatoori poolt 18.
juunil 1792. a. vastu dekreet³. Selle
dekreediga kaotati juhuslikud kohus-
tused, mis kohtades, kus sellise loetuse
esitamise osutas mingit põhjaset vii-
matuks. Neis kohtades lubati kaandest
alaliste kohustuste eraldi väljaost ja-
huslikest kohustustest, kuna äärmiselt
hävitamisega tehti välja osta varakor-
mused. Petrovi arvate oli 18. juunil 1792. a.
dekreet Legislatoori teie esimeses
etapis, mis oli suunatud senjõudse
režiimi "legelocale" lõivdamisele.

Teises etapis oli 25. aug. 1792. a. „Dek-
reet alaliste ja juhuslike feodaalsete
kohustuste järjekorralest ja eraldi väl-
jaostest“, mis koosnes 3 osast.⁴ Selle esi-
mene osa reguleeris küsimused kao-
tamata juhuslike kohustuste ja

1. D. Пётров, Лукбугаев, lk 121.

2. А. Луцкий, Соёморин, lk. 103.

3. D. Пётров, Лукбугаев, lk. 133.

4. Революционное правительство в Франции
в эпоху Конвента (1792-1794), Москва, 1921, lk. 210.

alaliste kohustuste eraldi väljaostust ning loomuseni: riikmäärämised igaaastases kindlas undris. Põhi osa hävitab riikmäärämise kohustuste tasumisel ja lahendamisel küsimuse selliste kohustuste väljaoste eest. Kelmas osa lahendamisel küsimuse alaliste kohustuste edasise sissenõudmisest ja võlgade tasumisest 1889-91 aastate eest.

25. aug. dekreetis on lõpetatud Legislatsioonide loomise alaste kohustuste likvideerimise alal. Kuid alaliste kohustuste osas 25. aug. dekreetis jätis õiguse töötamise koormist nõudmise soomusele elukorda nagu oli see elanud. Asutava Kogu laialiminekumomendid. Selle küsimuse peid. lahendamise Legislatsioon: 25-28. aug. dekreet, kõrgi feodalse kohustuste õiguse ja seniduaalse kohustuste hävitamist ilma hõivatesita mis koosnes 20. artiklist. Mis esitati abinõud, millest Legislatsioon peid. vajalikuks on esmõrgi - hävitada õiguse ja õigused Prautsumaal - saavutamises. Selle erinevate artikule hävitab võrk tagajärjed, mis lõpetavad regl. eide

"D. Tempob, Nuchbugausu, le 141.

maad ilma senjööri¹. Pärast
see kuulutas kogu maamandi
vabaks igamegustest koormistest, nü
feodaalselt kui hinnuseltest seni,
kuni istunud, püüdnud isid koormist
saamisele ei lõpetanud enda õigust
sellele. Nües artikkel hävitab ilma
hüvitusega kõie senjöörialsed õigused,
ni feodaalsed kui ka hinnuselted,
mis jõe jõe võt kuulutati võlja
ostetavaks elumise seaduste poolt,
ükskõie mihine eli nende elumise või
nimetus, samuti kõie maksud ja
kohustused, mis lõhtuvad neist õigus-
test². Lühem artikkel tehiskas ilma
hüvitusega võlad kaotatud õigustelt,
kusjuures sissenõudmisele ei kuulunud
isegi need, mihiseid tehi taruds keh-
tustest järgi. Kuid maise, mis eli
juba tasutud vastavalt elnevale
seadustele ei võinud tagasi nõuda

Tõestades neid reforme püüdnud
õigustid nendega rahustada talu-
pögi. Ei saa märkimata jätta, et
vaatama õigustid arvestustele.
etri need dekreedid 10. augusti rah-

1. Hobad uemopud, lk. 148.

2. Seal samas, lk. 149.

na revolutsiooni tagajärg¹. Sünni es-
saanud nende dekreetide tähtsust
üle hinnata. Kuigi kodanlikud aja-
loolased nätsid, et „feodalismi hä-
vitamine oli täielik (Daniol) võt, et legis-
latiiv täitis Asetava Kogu lubaduse
hävitada feodaalne režiim (Kapelev),
ei vaheldanud 1792. a. augusti-
dekreetid talupoegs kaugelte, kuna
jõi sõimelus tõestada dokumentide
abs² õigust feodaalseid kodumistele.

Kui 20 sept. 1792. a. Legislatiiviasen-
das Kenseent, tuli ka see kaebus feo-
daalse senie üle² kuni Štendinide
valituse ajal ei toonud muudatusi
agrarisubjektse ka Kenseent, kuigi 2. okt.
1792. a. moodustati 48 liikmest koos-
nev seaduseandev komitee, kelle üle-
sandes oli ka seadusprojektide võlps-
teitamine feodalismi likvideerimise jät-
kamise. Kenseenti eamnes oli otsus-
tavalt maa jagamise vestu kehoikutele.
Seega jäi ka see küsimus seniste

1. 10. aug. 1792. a. „alukorras, mis inter-
ventsiooni näed lähenevri Pariisile, toimus
seal revolutsioon, mis kukutas võimult
monarhia.

2. H. Kapelev, Крестьяне, lk. 469.

seadusandloie organite peelt lõplikult lahendamata ja teki lahendada järjekindlalt kavandit.

Kuid enne kui asuda järjekindlalt agrariseadusandluse vastamisele, tuleks peatuda lühidalt küsimusel, millist mõju avaldab senine agrariseadusandlus talupoegadele.

4.- 11. aug. deureidid pidid rahustama talupoegi ja tegema lõpu lastide põletamisele. Talupoegade alguses tõepoolest rõõmustasid antud deureidide üle. Nad mõistsid sõna sõnalt deureidi erimust osa. A seetav Kogu hõlmas täieliku fedaalse reüümi" kus aga nähti, et itna võljaostute Kotati ainult isiklikud kohustused ja et peamised fedaalsed koormised tehti raskete tingimustel (karaga tehti võlja osta kõik koormised ja seda pidid tegema Kogu kaitse) võlja osta, tabas talupoegi kiire pettumus! Talupojad mõistsid deureidide augustideureid, kui fedaalse reüümi hõivamist ja ei tahtnud enam tasuda senjorialsed kohustusi. Ja seega talupoegade rihtõused ei lõppenud, vaid kest-

H. Мановъ Французская революция I
Москва 1925-1930, л. 30.

sid uue hooga edasi, mis põhjustas
nagu nägime, 1790. a. kevadel uue
agrariseaduse andlust. Montoire'ikan-
tonis Leire et Seine'i departemangus
en l'essai nagu seesolva varago röö-
vitud fajaks uotmaha põletatud pea-
aegu nõrkjal en arhiivis hõivatud?¹
jatus tal üks 25 veebruarist 1790. a. pä-
riku memuar. Périgord'i aadli
Lays kirjutas 1789. a. lõpus, „Kõik talu-
fajad kulduvad tasumast renti. Nad
noodustavad lüte, töötavad võljo maõ-
rusi, mis ohvardavad rüle peomisege kõiki,
kes tasuvad renti. Nad itmuvad senjiõ-
ride, vaimulike jt. rikaste majadesse,
toostavad rüistamist, sunnivad tagas-
tama tasutud renti² jne. Kui kehali-
tud võimeorganis püüdsid talupo-
gi sundida väevõimuga maksude to-
sumisele, läks asi tihti ulvastatud kon-
kupõrgeteri. 1790. a. jaanuarist alates
pühkessid talupoegade rülestõusud uue
jõuga. Ainuüks Bretagne'is põletati
1790. a. veebruaril uue fajaksul maha
37. mõisnisi linnust ja

¹Сказки, Деревья и лес в эпоху
французской революции; В. Волын-
крестьянства по сош.-экон. вопросам
Европы в новое и новейшее время,
М.-П., 1929, в. 479.

²Lealساما, в. 505-506.

lossi¹ Naatamata sõjalisel jõe rann-
damisele ja karmidele avasteõendamisele
levisid rüüstõusud kogu maal. Nii peale
15. märtsi ja 3. mai duureti Lõunri rahu-
tuste laviel endistes Quecy, Perigor-
di ja Rouergue'i provintides, kus juba
1790. a. kevadel talupoegade rüüstõusud,
müüdi selle kuningriigi osa ahastuse
sereendrisse², nagu räägib ühe valitsu-
se agendi ettekandes, alustasid talupo-
jad uuesti võitlust³ Lot' departemangu
Carkors'i kantonis kohalike võimude
läsitusel. Asetavale Kogule 22. sept. 1790. a.
teatati etmise hirmuga et mõningates koh-
tades hakkas rahvas uuesti istutama
"maipuid" (s. o. nõllasid), mis on üld-
seas signaaliks rüüstõusule... teistes
kohtades püstitasid nõllaseid nende jonn,
kes tahavad taruda vut või hakata
seda koguma³ 1790. a. eelgisele arene-
sist talupoegade rüüstõusud ulatuslikas
lainena Loire'i, Seine- et Marne'i, Som-
me'i jt. departemangudes. 1790. a. keva-
de seadusandlusega püüdi likvideerida
talupoegade rahutused. Keisi pearnist

1. M. Manfreg, Французская, lk. 46.

2. Seal sama, lk. 146.

3. Hobar uemoper, lk. 133.

relva nõgi kodanlõu Asutav Kogu seis-
ki represseionide poliitikes. 1790. a. oel.
ja juunidekuuridega anti kodanlikele
nõimuoorganitele õigus „ sõjaseisukorra
sisse seadmises, juba talupöögade esi-
mese koguremise juures¹. Tä asdes ko-
gukonda dele kohustuse tasuda $\frac{2}{3}$ kahjudet,
mis on tekkinud emanikute. Valitus ja Asu-
tar Kogu saatsid „ mässeliste de partemen-
quedesu“ sõjaväesalme. Luga elis nõu ta-
lupöögade kaube ja palae kiijad Asutavale
Kogule elnud asjatud. Pärad mätri ja
mai deureet talupöögade lõetuste teoe
Asutavale Kogule saaditud kiijades muu-
tus etustavelt. Nad ei elnud paloid,
vareis protestide rida².

Ka 1791. a. esimese peel nõidus
talupöögade liikumise tähe all, saaku-
tades Rouerque'i, Ourey ja osas
Limouson'is lõelise ülestõuse raamid.

Legislatiuis perwoodit 1792. oel.
putkus tegeu liikumine Nayan'i
rajonis, kus talupöögad ulvastusid
wikatite ja l'segi püssidega, peatarid
võhjalodjaa Oise'i põel, laaditsid
võhja maha ja aüid selle naabruses

¹ A. Manqpeq, Французская, lu. 47.

² Pyreuskuu, Coetmorene, lu. 95.

aruva tühja kloostriladudesse'

Talupoegade võitlest senjonaalse
konna täieliku likvideerimise eest põt-
kas ka äirendünlõicu konveendi päevist.
1793.a. talr oli raske. Eduka lühidus ja
spekulatsioon kasvasti iga päevaga. Nõu-
ti maksimaalsete hindade (maksimumi)
kindlakäsmõramist kõrgi esimese
järgu tarbeainetele. Kõvuti maksimumi
nõudmisega nõuti ka uut agrar-
seaduseandlust. Agraarseaduse pooldo-
jad arvasid, et valitsusel tuleb kogu-
maa kõrgi Prantsusmaa kogukendo-
de rahul nõuvisi ümber jootada, et igale
kultuurile saaks osaks tüka maad ja
et igaüks oleks maad ainult seoi-
ra, kuiõna see võimalik seda harida
oma kõtega, ilma palgatoõliste abita.
Talupoegade keskmised kthid soovisid
peale oksjenite kaotamise ka kirku
ja emigrantide maade suuremat tükel-
damist. Talupoegade vaesemad, poolpro-
letaarsed kthid nõudsid jaosmaade
tasuta jagamist või siis nende andmist
väikese kasu eest 2. Kohalikele iõi-

1. Ospannyzskan, lk. 172.

2. Sealsamas, lk. 382

muorgani palusid oma avaldust
sarnet koguaennamaade jaotamist, et
võitda konnaüksikud rikkaste ja vaeste
vahel, et võitda departemangude puhke-
misel olevat kodusõda.¹ Talupojad omo-
vahel ei oleud riikmehed maade
jagamise küsi küsimuses. Kuna külas
oli talupoja haidkuse nõhtusele avara-
lupoja rikkemine kehoisutega seenuas-
emantide vastu, siis nõuti jagamist
majapidamiste vahel (see juhul elus maas-
tud teenjad, sulased jne. jaõneud jaga-
misest kõvate). Keilakehorsla nõudis
aga jagamist hingede järgi kõigi kogu-
konna liikmete vahel õi: siis arneud
vaeste vahel. Petiforeondid eritamise kõi-
val teostamis talupojad iseseisvaid maas-
de jaotamist. Eriti massilisi ulatuse
võttis talupoegade iseseisvaid maade ja-
tamise Põhja-departemangude.² Mõnik-
gale aolitade teostamis maade jaoto-
mist ka talupoegade ladin, puudes
ennetada riikist jaotamist. Sellesid
keilaadanduse väljaastumise kõi märgata
Seine-et-Marne'i, Vosges'i, Gardi jt. departe-
mangude. Keeri samade departemangude

1. *Oppressyon en ar*, lu 384.

2. *Lealsame*, lu 30.

paljudes kohtades toimus ka demokraat-
like jagamisi, mis viidi lõb: kinnis-
uhoi talupõegade poelt¹

See liikumine lauges äkki müümatel
rahvusvarade jagamisega. Paljudes
kohtades haarasid talupojad rahvus-
varade ferdid leiduvad maad enda
kätte. Surti ähvardava ja massilise
muutuse need mõjastumised 1793. a.
alul Seine - et - Oise'i departemangus²
kõrgse neudele talurahva nõudmistele
vastas. Kinnisvõimalik kinnis-
poliitika toostamisega. 24. aprillil 1793. a.
võeti vastu dekreed rahvusvarade müügi
kindlustamine kõrgemate hindade järgi.
See dekreet jättis talupojad ihu õige-
est osta kollektiivselt maad. Talu-
põegade rühmad kuulutati seaduse-
vastastes ning nende poolt ostetud
maad^{le} müüsti müügil. Kuid valituse
repressioonid esentunud peatude
talupõegade rahutuste ka. 1793. a
31 mai - 2 juun. revolutsiooni ajal olid
Prantsusmaa paljudes departemangudes
talupojad avaliku võitluse seisundis.

1. Французская, л. 385.

2. Seal sama.

Talupoegade rahustamiseks ja oma võrre rahitamiseks erinõu äirandunud sageli demagoogiliste nõudega, rääkides, et riikide võõs olevad kogukonnad peavad kuuluma riikide juurde.

Sellised äirandumised võtjastumised ei ole eriti kutsunud 2 põhjusele:

- 1). talupoegade rahutuste kaot
- 2). vaalutlused, milleid diinters võitlus poliitiliste vaalutega ja riiki- nidega. Äirandumised valitsemise ajal väis kaudu piire võitlus fraant- nide vahel agrariidimise lahend- mise suhtes. Keid see perioodil ei ka- vends enamuse otsustavalt maa sood- sate tingimuste kehoistele jagamise ko- tu. Sellest võõte vahji riigi fraantriks- te huvidele ja kodanliku emand: piir- siibi õõnestamisest. Talupoegade maanõud- mistes ei suursõdaluse valitsemise kas- sil palja vastuvõetamatut. Oksjente hävitamis ja maa jagamine talupo- gadele ei suuri riigikase jätnud itma heast sissetulekut.

Elukalliduse tõus enne jakobiinide diktatuumi.

Prantsusmaa revolutsiooni eel
viijasaak tavaliselt vastas tarbimise
ulatusele, kuid viijasaagi ja tarbimise
vahelena suhtes valitsesid üsna suu-
red erinevused maa eri osade vahel.
Prantsusmaa kuuningriigi 32 provint-
sist 10 provintsis viijasaak ületas tar-
bimise viija jäule, kuna 12 provintsi
ei olnud kindlustatud viijaga. See-
juures teodeti kõige raskem teravii-
just põhjaprovintides, kuna lõuna-
provintid ei suutnud rahuldada oma
nõudeid viija jäule kohalikust saagist.
Provintid, kus raskem teodeti teravii-
vastasiis need provintse, kus tuuti
puudust selle jäule. Revolutsiooni
eelse Prantsusmaa viija kaubandust
pidendas kõigepealt asjaolu, et tolleaj-

1.4. Мамвез, Борьба с голодовками
и социальное движение в эпоху
террора, Москва, Издательство, 1928, к. 7.

ne liiklusteade võis si isna primitiiv-
ne ning transport aeganõudev ja
kallis. Kaubandusele oli taxistuseks ka
feodaal - absoluutlik kord oma sise-
tollide, reglementatsioonide ja olijamono-
polidega. Kaubanduse ja tööstusega
tegeleva kodanluse enam võhkas reg-
lamentatsioonidena see piiras ta
sissetulekuid. Tõusva kodanluse majan-
duslike huude väljendajaks olid Prant-
susmaal füsiokraudid, kes astusid võit-
ja üügi vahelise segamise vastu olijakaub-
bandusse. Ahtavaa Kogu dekreetide-
ga kuulutati välja absoluutne kauban-
duse vabadus ja ohverdati ametist
vallaandada need muntsipaliteedi
ametnikud, kes kehtestavad kindlad
hinnad veinile ja olijale⁴. Nõueldes
feodaalse reglementatsiooniga oli ille-
minek kodanlikele vabakaubandusele
progressiivseks sammuks, kuid ihtlasi
avaas niid toiduarvete tootmise
ja kaubandusega tegelevate kodanli-
sele avas tegevusvõhki revolutsiooniga
kaasnevat majanduslike raskuste

⁴А. Мамоз, Бюрода е гошовбузсеи,
лк. 13.

ära kasutamiseks ning amo ka-
sumite suurendamiseks. Kahjuks tu-
li kaubanduse vabadus aga tarbi-
jatele, kes pidis maksma kallimat esi-
mese järgu tarbainete eest. Esimese
järgu tarbainetega kaubitseva ja spe-
kulatiivse kodanluse ning Töötavate mas-
side majanduslike huvide vastandlic-
kus väljendub kujunalt 1792. a. jaanua-
ris pehunenud suhkrukriis, mis oli üt-
lasi enimemeks kujuneva elukalliduse
selgeks väljenduseks. Revolutsiooni algul
Prantsusmaa oli enimemeks naaks maail-
mas suhkurtodangu suureuse poolest.
Suhkur toodeti Prantseise koloonias,
nilledest tähtsaim oli San Domingo.
Suhkurt tarvitas Prantsusmaal pes-
miselt Pariisi rahvastin, kuna talupo-
jad seda peaaegu ei tarvitanud. See-
tõltsi haaras suhkrukriis ka just
Pariisi. 1792. a. jaanuaris suhkruhin-
nad Pariisis järsku tõusis kriisist.
Suhkru hind, mis varem oli 22-25
nael, mõne päeva jooksul tõusis
näikesele s.o. 3 franki - Hindade

*D. Мамбей, Вѣрба е горокоужной,
лн. 26.

tõuse põhjendati kodusõjaga San Do-
mingos, kuid tegelikult olid suhkruta-
gaverad Prantsusmaal suurend ning
samuti oli San Domingos enamik suh-
krurabrikuid säilunud. Nü kirjutas Brissot
„Kui oletada, et 200 suhkrurabrikat on
põletatud, mis on lüüdatud, siis see ei
noodustaks keemendiskriigi osa San Do-
mingo tavalisest produktisest...“
Teega ei olnud suhkrurüüsi peapõhjo-
seks mitte suhkruta gaverade rõheseis,
vaid asjaolu, et rahetus: San Domingos
kasutasid öra spekulandid ja kokku-
ostjad selleks, et peita olemasolevaid
tagavarasid ja saada suure kasumid
neude müügist. Selliste spekulantide
ja kokkuostjate vastu astub võlja Pariisi
rahvad. Rahetused suhkrupärast al-
gavad Pariisis 20. jaan 1792. a. ja kesta-
vad 28 jaanuarini. Pariisi rahvas püüab
suhkrukalliduse kiõsimest lähendada
ka seaduslikult Teel. Tä entab Seadusand-
lõuko Koguile aruandid petensioonid,
milledele trüüvate sõnadega rühma-
takse spekulante ja kaubstejaid. Lõpuks
lähendab suhkrurüüsi nü, et Seadusand-

A. Mamoz, Bapsta e goporohez seoi, lu. 26

lin Kogu, kui ka Jakobühnele klub:
õhtid vastu huutava üheksa - looka-
da seheru ja kolvi tarostamise-t, et
seega sundida kaupmehi alandama
seheru hindu.

Seheruühis oli kasvava elukalliduse
eimeses konkreetses avalduses.
Seheruühis oli arnut üksikjuhuse
laenuas kriisi, mis laenes eranditult
kõrgelt toiduainetele ja ka laie tarbekaupa-
dile. Kuua toiduained kallinesid, töötasu
aga üldiselt ei tõusnud, siis kujunes Prant-
susneal pikaajalise väija elukalli-
dus, millel olid sügavad majandusli-
nud ja poliitilised põhjused. Kõrg rön-
gumalt mõjas Prantsusmaa majandus-
lõuale elukorale katastroofilise frant-
sidi seisund. Rügiasõlg tõusis 3. miljard-
dit 119 miljardit 4 miljardile 262 miljardile.
Juba aruüks: selle võla protsent tuli
igal aastal tasuda 262 miljardit - et
finantsilisest raskusest üle saada, otsus-
tas Asutav Kogu 400 - miljardilise summas
väljalasta 5 - protsendilised väõitpa-
herid - nev. assignaadid. Metalle müüdi
hankesid käibelt kaduma, kehtetas

¹А. Мамбев, «Французская революция»,
Москва - Ленинград, 1925, стр. 133-134.

Asutar Kogu deuredi, mille oli õeldud,
et edaspidi assignaadirä, ... enamad
raha kursi kõrgi isikute käes kogu
kuningriigi maaaladel ja võetakse
vaste ... võrdset metallmüntidega¹
Juga assignaadirä muudeti paberraha.
Narsti muutusid assignaadid aga
metallraha ostuainaks ning metall-
raha muutis kaubteenise objektiks.
Assignaatide kursid hakkas ka pide-
valt langema, seda põhjastas asjade,
et Asutar Kogu pidevalt laskis võlga
kursi assignaate. Paberraha kursi
langusele aitas kaasa ka asjade, et
suurkaupmehed ja suured pangama-
jad laskisid käbele oma krediitrahad
nn. „usaldusmündid“. Usaldusmüntide
väljalaskega tegelesid ka departemangud,
munitsipaliteetide ja sentsoonide admin-
istratsioonid. Pariis oli näiteks käibel 63
lõiki kreditpileteid². Assignaatide kursi
langusele mõjusid ka kaasa poliitilised
põhjused. Revolutsiooni olu enile kerkimis-
tega, kadus usk assignaatidesse. Kui
uskuda peavsti huntisuse teadeti, siis
juba 30. jaan. 1792. a. assignaadid olid

¹ H. Мамвез, Французская революция,
Том I, л. 140.
² H. Мамвез, Борьба с гологоубуствием, л. 44.

Parisis kaotanud 44% oma nominaal-
väärtusest¹. Nostanult assignaantide
langusele tõusis tarbainete hinnad. Selle-
le mõjus kaasa veel asjaolu, et nõud-
mine tarbainete järel suurenes, pakku-
mine aga vähenes. Januar ajal Tšöliste
nominaalpalk ja 1790. a. tasemele² Real-
palku aga langus. Pöörnis, mille kesk-
miseks päripalgaks oli 20-30 sou'id,
sai selle eest osta vaid enda tarviduseks
2-3 naela leiba, kui leiva nael maksis
8 sou'id

Kasvas ka töipuuendus. Suur osa Prant-
susmaa manufaktuure tootis just
luksuseesmehi. Aristokraatide emigrat-
siooniga luksuseesmehete tootmine langes
ja sellega tegelejad töölised jäid tööta.
Nii näiteks Lyoni siiditööstuses oli jäänud
tööta 30 tuhat töölist. Sesse kasvava
elukallidusega saagenevad Prantsusmaal
rahutused, kuhu prantsuse rahvas asus
võitluse elukalliduse vastu. Rahutused
algavad juba novembris 1791. a. ja saa-
vutavad suure hoo ja ulatuse 1792. a.
veebruaris ja märtsis. Mitmesuguste Prant-
susmaa osade kätelaohust, töölised

¹A. Mamoy, Французская революция, I
I, lk. 148.
² Французская, lk 293

ja käsitsõidised püüavad kehtestada
 kindlaid hindu toiduainetele. Suur
 rahvaliikumine puhul 1792. a. veeb.
 Noyon'is, kus pükide, kirveste ja osalt
 püssidega varustatud rahvas peatas
 viltjalodjad Oise'i jõel, laadis sõjja
 uude ja osalt jostas selle oma rahul,
 osa aga laskis müügil kindlate hin-
 dadega¹ kohale saadatud 4 Sadusand-
 linnu Kogu saadikut oli rahvas suu-
 ul sunnitud kindlalt rahva poolt
 kehtestatud kindlad hinnad.

27. veeb. 1792. a. teostati Conches'
 Breteni metsala püürinjad ja
 sepa koos küsakehoistega leiva, sõi
 ja menade kindlate hindade kehtesta-
 mine väikeses Boos' linnas. Sama
 teostati ka Jarnt - Omer'is, Ouaris,
 Anas, Nantes'is, Dunkerque'is ja
 mujal, kusjuures Dunkerques'is toi-
 musid ühesed kokkupõrked, mille sa-
 rumaa 14 ja haavata 60 inimest².
 Täolise rahva stihiline, sõitlus eu-
 kalliduse vastu toimus väga paljude
 Prantsusmaa osades. See sundis ka
 Sadusandlinna Kogu põrnu tähe-

¹ Фрэнсизская, lk 172.

lk. 172.

² A. Mambey, Барида е гопорбузиси
 lk. 50

lepanu elukalliduse probleemide.
Nii kuulus seadusandliku koogu 30. märtsi
1792. a. valitsusele igasuguste kre-
ditpaberite väljalaskmise ning ot-
sestas kehtestada kontrolli emissiooni
pannada üle. See oli aga poolne abi-
nõu, sest vanad krediidipaberid jäid
käibele. Puga panti küll teatud piir
inflatsiooniks, kuid see ei kergendanud
kujunenud olukorda. Elukalliduse
vastu võitleva rahva vastu rahun-
das Seadusandliku koogu aga re-
sponne. Kuid Seadusandliku koogu
ei õitnud tarvitusele abinõusid nende
olukorra parandamiseks ja kuidas elu-
kallidus ei vähenenud, lahkuvad
aprillis ja mais rahetused peaaegu
täiesti. Selle põhjuseks on sõja kuu-
tanine, millega kaasnes rahetustest
osavõtjate massiline astumine vabataht-
likult sõjaväkke. Pärast esimesi
lühiaegamisi Mans'i ja Tournay' juu-
res algab aga jällegi sõjaliselt võitlus.

Nii 1792. a. sügisel elukalliduse
küsimus muutus volutsoonis rüha-
tähtsamaks küsimuseks. Püüeti üh-

1. A. Мамбоз, Борьба с геронкузом,
lk. 57.

juurest ja müügit tulevat toiduainete
hindade tõusust kõrgele vattamata
sellele, et 1792.a. lõikus oli hea, kül-
lus keskel rahvast ähvardas puu-
dus¹ - rääkis 16.nov. Jakobien Baffroy²
1792.a. sept. Prantsusmaal algavad
laialdased rahva rahutused, mis
levisid departemangust departemangu.
Novembris rahutused haarasid juba
Kogu Idas - Prantsusmaa ja tõistat-
süd keskused Prantsusmaa lõuna
ning kaguosas. Rahva väljasta-
misel oli kahesugune siht. Nihelt
pealt töölisid nõudsid tööläse lõot-
mest. Peiselt pealt töölisid nõudsid
koos käsitöölisega ja kehtale rah-
vaga sundisid poemehi müüma
leiba 1790.a. hindadega. Laenuvalt le-
vined olid väljastamine toiduainete
kõrgete hindade vastu, kusjuures rah-
va paljude kohtade jõuga teostas
esmajärguliste tarbainete hindade
normeerimist. Nii kogunesid Lyons
naised hulganä poordesse ja müüsi-
sid kaupadele kindlad hinnad, mis
Roland'i sinade järgi olid peaaegu

1. В. М. А. П., Работы к. н. с. Т. II, Москва,
1957, к. 337

poste võia väiksem!

Näga suurt osa võitluses elukallide-
siga etendasid 1792. a. sündinud rahva-
ühingud (societes populaires), mis
lõikavad tootluskomiteed. Need ko-
missioonid võitlesid toiduainete võltsimi-
se vastu, teostasid läbiotsimisi, sundisid
talupoegi ostja peaksma jne. Võitluse
nõljaga vajab rahvas Kõnventi toetust
Lütõku pöördus Kõnventi poole aruande
petitsiooni-dega, kus nõuti kindlate hindade
kehtestamist.

Rahvanarvade tõukumise suural psidi
Rahvuskõnvent pööranis tähelepanu toot-
luskõsismusele. Kõnventis sel perioodil alid
enamuses ühendüünid, kes alid võig, ega-
suguse vahelise-garnisi vastu majandusellu.
Üks ühendüünide juhtidest Roland kinnitas
suas kirjjas Kõnventile 18. nov. 1792. o, et
„ainekene, mida... Kõnvent võis teha
tootlustamise alal, see on etustada, et
ta ei pea kasutama mitte mingisuguseid
vastuabnõusid, et ta hõvitat kõik ket-
sendused ja keelutab nõljõ kõige täe-
likuma toiduainete kaibe vahaduse 2
Roland koguni värtis, mingisugust

A. Мамвез, Борьба с голодом в России, л. 79.

2. Революционное правительство во
Франции в эпоху Конвента (1792-1794).
Сборник документов и материалов, Москва 1927, л. 156-157.

Tötlusküisi pole olemas ja et rahva
 rahutuse organiseerijateks on „desor-
 ganisatsioonid“ „anarkistid“ ja „rojalistid“
 Pamat seisukoht ei ka Kevontino-
 mus.

1793.a. talvel muutus tötlusküsimus
 aga veelgi teravamaks kui 1792.a sü-
 gisel. Spekulatsioon muutus sarkilottide¹
 tõeliseks rehtluseks. Pätesu ja tarbe-
 arneta hindade nõttevastases ei suu-
 reneud Con'ze'i, Vienne'i ja Creuse'i
 departemangudes, leib maksis 7-8 souid
 naal, kuna alama rahva töötasu, mis
 departemangudes on Kevontini saaduki
 Chambon'i teatel ainult 9-10 souid päe-
 ras, mille tõttu tööline saab osta oma
 töötasu eest ainult naala leiba päevas²

¹ Sarkilottideks nimetatakse tihedat sõtsiad-
 set kihti, mille koosseisu kuuluvad rihelt
 poolt revolutsioonilise väimekadu - rassi-
 tööised, väike teenistujad, kooonipidajad jne.
 Päiselt külfast plebeilised massid. Nimetas
 sarkilottid teinud prantuse rulle sõ-
 nast sans-culottes (ilma lähikeste
 püksteta).

2. H. Mamoz, Бирба с горобузници, lk 90.

Põitavate masside oiletsus kutses 1793.a. talvel rõhja mee rahvotükemise eukalliduse vastu. Et kindlustada ärandamisvõimalusi mäetub rahvamasside seas 1793.a. talvel üldiseks nõue kindlate hindade ehk maksimumi jõe. Rahvamasside nõudmist võjenda jätens astuvad 1793.a. algul Parisi Lyoni ja teiste linnade teelisrajonides esile need i'rimised, keda kirjendünid hakkasid nimetama „pöörased“. Suurema populaarsuse emandasid „pöörasteks“ seas endine vaimulik Jacques Roux postiametnik Varkel ja Lecter¹ 12. veeb. 1793.a. „pöörased“ esitavad 48. septembri nimel kanoendit petitsiooni, milles öeldakse, „Kodanlikud seaduseandjad ei ole veel küllaldane kuulutada end vabariiklasteks, on oultaris, et rahvas oleu õnnelik, tauris au, et oleu loka, sest seal, kus pole loka, seal pole seadus, pole vabariik, pole vabadust². Polititsiooni, pöörased“ nõuavad karme karistusi spekulantide vastu ja otsustat ka vabariiki.

1. P. M. Моккова - Дюковича, Ожисение народных масс парижя 4-5 септембрия 1793 г., Из истории обществени движения и международных отношений, Москва, 1957, л. 219.

2. Документы, л. 158.

Nõude suu pöörast nõudea 1793. a.
 talou ja kevadel olulises osas järg-
 mised: 1) maksimumi kehtestamist
 esimese järge tarbainetele, 2) progus-
 seisne maksu sisseseadmine, 3) rah-
 vesliku tollu valituse loomine, 4) kar-
 mita seadust väljaandmine toiduaine-
 tega spekuleerija vastu 1793. a. sub.
 „pööraste“ riimer koondusis Pariisi elo-
 ninasema plekiitad alamkivid jö
 se lõtku emandastõ suure jõe. Nende
 õhustel puhkuid Pariisi jõele rahu-
 tused, mille ajendris oli sebi järve
 kallnemine. Pariisi pesunastes peatasid
 Peine'i jõe lõdjad sebiiga, laadistõ
 sebi maha ja kehtestamis sebi hindade
 maksimumi. 25. sub. liikumine laiene-
 ja „pööraste“ õhustel kehtestati ka teis-
 tele kaupadele maksimumi hinnad.
 Rahva rahutused ja pööraste liikumi-
 ne lõnka paratamatult endale Konvendi
 tähelepanu. Liivandünõ kuulutasid
 „pöörastele“ halastamatu sõja. Nad
 levitamis kuulujutte, et „pööraste“ need
 on Pitti agendrid ja rajalised¹

1. P. M. Пяккова-Дюковина, Вкусное
 и полезное мясо парижан,
 стр. 212

Jacobinid asusid seisukohale, et "pöörased" on vaenlaste salajasid agendid. Olegi Robespierre kinnitas, et ta on näinud kõrvuti ausate kodanikega välismaalast ja rikkari inimesi, kes olid rümkorvitatud saankilattide auruäärsele rüetusele 26. veebruaril 1793. Kõrvut otsustas rahutuse mahasuruda mitte mobiliseerit 80.000 rahvuskantlast. Lükumine seuti maha, kuna see oli stihiline. Mantanjaani avaldus 1793. veebruaris ägedat vastupanu maksimum nõudele ja artasse maha suruda "pööraste" lükumist. Siis mõidunud kahte kuud kui need samad mantanjaani Marat, Danton ja Robespierre kõrgist jõust püüsid läbi viia Jacques Roue programmi võt vähe mait osa sellest. Pööraste jakobiinide poliitika on kõrgpealt seoses teenarvuse võitlusega ja kirundünide rahel. Etolla revolutsiooni juhina ja edukalt võidelda kirundünide kui suurkodanlike vastu, vajasid jakobiinid laiaide rahvahulnade toetust. Nad ei saanud enam võidelda "pööraste" vastu, sest pööraste taga seisis tunduvas osa Pariisi elanikkonnast.

1.4. Mamey, Борода и гопнобузнец,
lk. 120.

Jacques Roux ja teine, pöörasele elis
huvitatud lähenevisele jaokünnidele.
Jacques Roux mõistis, et ainult toetudes
montanjaaridele ta võib saavutada oma
programmi elluviimise. Ta oli isiklikult
seotud Marat'iga, keda ta kord varjoo
oma majas. Lamuti mõistis ta, et aids-
le jaokünnidel peustada kindlune,
ta otseselt töötab oma eumärgi kasu-
selt kindlune elis rikkas kaupmest,
ettevõtjate, spekulantide ja rikastate par-
ti. Jaokünnide ja, pöörasele lähenevise
avaldub teatud määrat juba Dantoni
esinemise kindlune 5. apr. 1793. a,
kus ta nõuab, et vahetoiduainet hin-
na ja töötasu vahel manstaks rikkas-
telt võetud summadest.

Kuna montanjaarid elid muutunud
maksimumi peeldajaks, kindlune elis
aga selle vastu, algas kindlune sel-
le kindlune rike pikad ja ägedad vaid-
lused. Montanjaarid argumendi maks-
imumi kasu vahel elis avaldanud
mõja, kui pelus toimunud rahva de-
monstratsioon. Ni ilmub 1. mail Parisi
Newsaille "naiste delegatsioon, mis nõuab

1. He. He. Dantoni, Uzbranne pere.

Россы. узганьсьембо Узрание, 1924,
лх. 48.

maksimumihindu. Otsustavaks sai aga asjale, et St. Antoine'i eslinnast kogunes. Konaendi ette 10.000. inimest jõnendi orator ehvanda. Konaendis¹ Rahva etteid survel kirjeldatud elid sunnitud järgi andma järjekindlaid nõudmisele ja neid kehtestati 4. mail 1793. a. teravilja hindade maksimum-erimene maksimum.

Esimene maksimum ei andnud aga oodatud tulemusi. Kuna see ei eland riikne kogu Prantsusmaa jaoks, algas departemangude ning kommune-ride rahel majanduslik sõda, mis väljendub kõrgeimate maksimumihindade kehtestamises, et sellega lõunata teravilja ära naakerpüreevadade tungudelt.² Ka ei täidetud enamikus departemangude maksimumi, sest enamikus departemangudes administratsioon, kes pidid maksimumi ellu viima, koosnes rikkast enamikust, kes kuulusid kirjeldatud parteisse ja pagasid nende põhimõttele. Esimene maksimum kirjutas ette rekossitatsioonid

1. Donyucemore, lk 177.

2. Seal sama, lk. 168.

sel juhul, kui katkeb otse aedu
turgudele. Sellest aga äriandjalikud
administratsioonid enamasti hoidusid
Rekostruonit alles ka ainult pere-
konna tarvidusest ülejäänud osi. Lühiaja
pikkajärgu tarviduseks vajaliku otse ko-
gas ei olnud seadusega kindlaks mäa-
ralu, andis see võimaluse rekostruon-
ist hoidumiseks.

Suga esimese maksimumi kihtesta-
mine eli varo elukalliduse küsimuse põ-
hi mõtteks lahenduseks. Mitmed pro-
vintid kannatasid isegi nälga, kuna
leib kadus müügit. Champagne'i
konvendi te saadatud petitsiooni öel-
dakse: „Parim on maast isegi väga kallid
leiva eest, kui sellest täiesti ilma olla“

Suga näeme, et äriandjad ei suut-
nud lahendada elukalliduse küsimust.
Mamidi raske majanduslik olukord on
ühes tähtsamaks põhjuseks, mis rahvas
31 mail - 2 jaunist jaoküünide julatimise
tostes uue revolutsiooni, mis kuuatas
äriandjate valitsemise algab uus periood
Prantsuse kodaniku revolutsiooni ajaloos -
jaoküünide diktatuur.

A. Mambez, Борьба с голодовками,
lu. 149.

II

Agmaarküsimus jakobinide diktatuuri ajal.

Lenin näitas, et Prantsuse kodanlik revolutsioon arenes lõusujooks, „1789.a. revolutsioon Prantsusmaal kulges mööda lõusvat jaeut...

Õige lõus järg-järgult möödama parti näest pahempoolsema kätte: konstitutsionalistid - girondistid - jakobiinlased¹

Pärest 31. mai - 2. juuni sündmuse algas Prantsuse revolutsiooni ajaloos periood, mis on tuntud jakobiinide diktatuuri nime all. Pärestis 14 kuud - 2. juunist 1793 27. juulini 1794 - , mil toimus kodanlik kontrrevolutsiooniline pööre

¹ V. I. Lenin, Teosed, 21 köide, lk. 376.

(9. demidooli II Nabauigiaastal),
mis rõvaldas jakoküürid Prantsus-
maa valitsemisel.

Jakoküüride diktatuur on täht-
sain etapp Prantsuse kodanliku
revolutsiooni ajaloos. V. I. Lenini
rõõles, et aastail 1793 - 1794, oli
kõneant just alamrahva s.o. lin-
na- ja külakehvoste madala ma-
te riikide diktatuuriks¹, kõne-
dis sel ajal, valises täielikult ning
jagamatuult mitte suu-õõi kem-
kodanlus, vaid lihtsahas, kehvoste
s.o. just see, mida me nimetame
„proletariaadiks ja talurahvaks“¹

Rahvamassid avaldasid suurt
jakoküüriku kõneendide, seen-
dide teda täitma oma tahet.
Jakoküürid kujutasid endist
eesrindliku revolutsioonilise kodan-
luse, selle hulgas ka väikekodan-
luse, ja Prantsusmaa plebeiliste
masside blokki. Nad lõmbasid
endiga kaasa ka talupoegkonda.

¹ V. I. Lenin, Teosed, 10. köide, lk 344.

Jüanduste käigu tagajärjel oli
jakokünnid sunnitud võtma võimu-
sel memorandumil, mil Prantsusmaa
ja revolutsiooni seisund oli nulle-
heitlikult raske. Prantsuse rahva
ja revolutsiooni vaenlased väitsid
pärast 31. mail ühendunult etaad-
like kontarrevolutsiooni võit on
Prantsusmaal möödapääsenatu
Nad valmistusid lükkama Prant-
susmaad Austria, Preis ja Inglis-
maa rahul. Kuid revolutsiooni
vaenlased eksstori oma arvestus
rõngalt. Jakokünnide juttimisel
prantsuse rahva kodanliku rev-
olutsiooni lõpete, puustas selle
sisemised ja välised vaenlased
päästis Prantsusmaa sõltumõ-
tuse, saavutas talle esmajärgeli-
se seueriigi seisundi ja mitte
ainult suvdiis Euroopa riiki Prant-
susse vabariiki tunnistama, vaid
diktator nele ka Prantsusmaale

1 A.3. Мандрег, Бенедикт Фран-
цузская буржуазная революция,
Москва, 1956, л. 182.

austava ning kasuliku rahu
tingimused.

Jakobiinide blokk oli koosseis-
sult viie ja jagunes 3 rühma, kum-
mid rühendas ühesame riikiselt
võidelda feodalismi likvideerim-
ise eest.

Esimese rühma moodustasid
pahempoolsed jakobiinid Chau-
mette'i ja Hebertiga esotas.

Nad nõudsid jakobiinide direkt-
toori kindlustamise hevides rev-
olutsiooniliste dekreetide vastuvõt-
mist, nad nõudsid, et Prantses-
maa vabariik jätaks revolutsioo-
nilist sõda. Pahempoolsed väl-
jendasid elproletaarsele plebei-
liste masside huve. Pahempoolse
juhiks oli Danton, nad olid igo-
suguse eromandi püüamise
vastu. Samuti nõudsid nad
Inglismaaga rahulepingu sõl-
mimist.

Peamine osa jakobiinidest oli

Robespierre jahtinuseel mõtenua ni-
metatud lihvua vastu. Nad
nõudsid kehtestatud elukorra
säilitamist

Nii Prantsusmaa välis- kui
ka sisemine seisund oli seevõrra
raske ja keeruline, et revolutsiooni
võisid päästa hoopis erakordsed
jõupingutused. Abinõude rahulikku
aretamiseks polnud aega. Oli tar-
vis kõiki otsustada kiiresti. Sünd-
musest pool kihutas niivõrra
hoogsalt edasi, et päevad olid
pingelt võrduvad aastatega. Oli
tarvis harrida loote, organiseerida
võtte riinde, teha kahjutuks spioo-
nide, kes olid Prantsusmaa riie üpa-
tanud. Meeli valdavate avouute
kõsimeeste üldisest hulgast olid
ja eraldada põhimised, peakõsimu-
sed.

Peakõsimuse ja kobeinde
diktatuuri ajal oli agraarkõsimus,
mis mis feodalismi jääda

likvideerimisele Prantsusmaal.

Juba ammuigi oli konnaendis kavandatud võlja anda seadus feodalismi täieliku likvideerimise kohta, kuid seda ei jõutud teha kohe peale jakobiinide võimuletulekut. Alles 15-ndaks juuliks jõuti nii kaugelt, et oõidi asuda selle küsimuse arutamisele.

Nagu juba nägime kaitsesid Asutav ja Seadusandlik koogu oma seadustega agrariaarismuses senjööride, mitte aga talupoegade huve. Seni kuuri konnaendis võimutesse jõudnud ei niiku need agrariaarismuse lahendamise praigast. Oli vaja 31. mail 2. jauni revolutsiooni, et agrariaarismuse, revolutsiooni põhiline küsimus, mis tekitab rahulust rahkonnale kui 20 miljonile talupojale hulgas, saaks oma lõpliku lahenduse.

3. juunil s.o teisel päeval pärast 31. mai - 2. juuni revolutsiooni, arutas Kõrvalt oma istungil 3 küsimust, kus praktiliselt võeti kokku kõrk jakoküsimiste vaalised plaanid agraar-küsimuse kohta. Üks komisjoni liikmetest tegi ettepaneku, et antaks nähtis seadus feodalismi hävitamise kohta, mis lahendaks kõrk seni seadusandluse poolt lahendamata jäänud küsimused. Võrvaandamise-komitee esindaja De la Croix tegi ettepaneku emigrantide vaarduse jästmise kohta, mis kehtestaks nende müümise konna. De la Croix'i projekt sai seaduse jõu juba samal päeval.¹

Selles projektis säilitati eksijoniid, kuid pikendati tasumise tähtaega ostetud maadelest 10 aastale. Nue seadusega lubati müüdo-vee maa lükeldamine. Selle

¹. Французская , lk 387.

2. artikkel kõlas; Neis kohtades, kus ei ole jagamiseks kuuluvaid kogukonnamaid, kuid kus on olemas emigrantidele kuuluvad maid, tuleb neist maadest arpent (arpennum 0,4 ha) kaupa eraldada maad igale perekonnale, kel on maade võhene kui 1 arpent või kes ei oma seda üldse¹

Praktiliselt see dekreet näo-
teti talupoegade kindlustamisel
seent tõhtsust ei omanud, kuna
seda rakendati vaid siis, kui puu-
dusti kogukondade maad. Ka
see lahendus ei andnud talupo-
egadele maad, mida ta rajas,
et end oma tööst elatada. Kuid
see järelandmine oli maapuuduse
all kannatava küladanikkou-
na erimeseks tõdukas maaga va-
rustamise suhtes kukutatud vo-
ltoeva klassi arvel, mille võrnu
erõmene järelandmine talupoegade

¹ Ф правузыка, лк 387-388.

nõudmistele.

Seejärel võeti konnendis päeva-
korda kogukonnamaade kü-
simes. Selle küsimuse arutamise
ne kutse erile paljumeisid, mis
kestsid kuni juuni algul
toimunud istungil. Lõplik re-
daktatsioon võeti see vastu 10. juu-
ni 1793. a. istungil seadusena
kogukonnamaade jaotamise
kohta. Selle seaduse alusel
tulid kõik maad, mis olid re-
gionidelt ümrase 200 aasta
jooksul ära võetud, talupoega-
dele tagasi anda.

Konnendi 10. juuni 1793. a.
dekreet jagunes 5 sektsiooni.¹

Esimeses sektsioonis anti dekree-
di rakendamise riiklike määrang
ja eraldati dekreeidi rakenda-
mise alalt riiskondlikult kase-
tatavaid alasid.

Tõni sektsioon määras täpselt
kindlaks isikud, kes võisid osa

¹D. Немцов, Рукбугарск, лн 148.

võtta kogukonnamaa jaotami-
sest. Maa jaotamine toimus uue
seaduse alusel tingede järgi.
Kõneant andis õiguse jagamisest
osa võtta kõigil elanikel eluko-
ha järgi sõltumata soost ja
vanusest (alammäär oli 21 a),
kui nad olid elanud antud
kogukonnas riie aasta. Kõrgel,
kaasa arvatud sulased, palga-
töölised ja farmide teenijad oli
õigus saada oma osa kogukonna-
maadest. Sõltumata mainitud
tähtajast omasis õiguse jagami-
sest osa võtta isikud, kes olid lah-
kenud oma alalisest elukohest
ühiskondlike funktsioonide täitmi-
se tõttu (art. 1-6). Kõrgel ei võinud
jagamisest võtta osa volikonnas kui
1 kord (art. 7)¹

Endised senjöörid võisid jago-
misest osa võtta vaid sel juhul,
kui nad ei oleks kasutanud oma
õigust, mis 1669. a. ordenanti

¹ D. Пемпов, Рукбуга уер., lk 149.

järgi lubas neil anastada $\frac{1}{3}$ koog-
konna maadest (art. 10-11).

Lõpuks ei tohtinud keegi 10
aasta jooksul, alates dekreed
avaldamise päevast, müüa enu
osa. Samuti ei võinud see oama
10. aasta jooksul minna sõlgade
katteks teisele isikule (art 13 ja 16).

Kelmas sektsiooni määras
kindlaks jagamise teostamise
konna. 8 päeva jooksul pärast
käsoleva dekreed avaldamist
tuli (pühapäeval) kokku kihel-
konna elanikke, kes oma sõõ õrgust
võtte jagamisest osa, koosolek küsi-
muse otsustamiseks, kas teostada
jagamine või mitte (dekreet ei teinud
jagamist kohustuslikuks). Kei
 $\frac{1}{3}$ koosolekust hääletas jagami-
se poolt tuli see teostada. Teijäl
nüid hoiõlteenamusega läbi eks-
pertide valis (üks neist pidi
tingimata olema maamõõlja),

kus peidid kindlaks määrama
iga jagamisest osavõtja jaoks.
Kui see töö oli tehtud, tuli ja-
gamisest osavõtjad 8 päeva jään-
sele (pühapäeval) jätta kokku-
koosimise läbi viimiseks, millele
toostab osavõtjad perekonnanimede
alfabetselise järjekorra (art. 1-30).
Jagamisest osavõtjad peidid tasu-
ma kõigi jagamise läbi viimi-
sega seotud kulud. Samuti
tuli võlja osta kogukonnamaa-
le langev rent, kui maa oli
antud rendile (art. 31-33).

Neljas sektsiooni kehtestas
nende maaade jagamise korda,
mis oli antud naaberriigkon-
dade kasutusse. Nähtas Ti-
histati kõiki jagamises, mis oli
testatud Näljaantava dekreedis
määrusega mittekooskõlas.

Nuus sektsiooni raionis prot-
sesside lahendamise, mis tea-

riisid soses kogukondliku maade valdamisega, vahukohtu abil ja määras kindlaks vahukohtu tegevuse konna.

Enamus kogukondi teostas ühitamatult peale seaduse andmist kogukondliku riisimaade jagatamist ja sajad tuhanded prantsuse talupojad said 1793. a. väikeste maadeks emaniiks. Venedes, Bretagne'is, kus kontrevolutsionäride poolt petitud talupojad astusid võtja revolutsiooni vastu ega võtnud endile kogukonnamaid, jaid need maad mõisnikele. Kuid Põhja- ja Lõuna- ja Ida-Prantsusmaal said talupojad 1793. a. endile määratud suure hulga kogukondlikke maid.

Järgmine tähtis konnaühendamine agrariseaduse andmisega tootamisel oli 17. juuli 1793. a. dekreet mis aias lõpuks senjõudalse väimi

likoosderimise. 15. juulil 1793. a.
Kowendi lüige mõtlanjaan
ettepaneku endiste senjööude do-
kumentide põletamiseks. See ette-
panek võeti vastu ja autoritee-
dantsioon anti seadusandlikku
komiteesse uue redantsioon¹ väl-
jastamiseks. 2 päeva pärast,
17. juulil 1793. a., esitati seadus-
andliku komitee nimel Kowen-
di kinnitamiseks uus redakt-
sioon, mis võeti vastu järgmisel
päeval ja sai seaduse jõu.

See dekreet tegi jäädavalt
lõpu igasugustele senjööude
pretensioonidele nende õiguste suh-
tes külas. Igasugune emandi-
õigus, mis ol¹ feodaalse päritolu-
ga, tunnistati kaotatuna.

Dekreedi esimene artikkel hõ-
vitas ilma võljaosteta kõik feo-
daalsed õigused, nii alalised kui
juhustikud, ka need, mis said lita-
to 1792. a. 25. augusti dekreediga⁴.

¹ D. Препод. Некругаев, стр 154.

Teine artikkel kaotas jäädavalt
rendimakse jt. taluhoolduse ko-
hustused, mis olid feodaalse põ-
ritoluga.

Kolmas artikkel lõpetas kõik
kohtuprotsessid, mis olid tekki-
nud seose 1. artiklis kaota-
tud kohustustega, sõltumata
sellest, kas oli tegemist maksude
tasumisega sama aasta eest
või mõne aasta varasematel aastal-
te eest.

Viies artikkel käsits kõigil
endistel seijaõrude, notariitel ja
kõigil teistel isikutel, kas oma-
määratelt kohtu käivaid
dokumente, vna hiljemalt kolme
kuu jooksul näesolva duumid
avaldamise momendist avaldas
(s.o. 18. juuli 1793) oma nuntia-
paliteedi kantseleis kõik aadlid
ja ühikud kuhu olid sisse kantud
seijaõrude feodaalsed õigused.⁴

⁴ D. Ренков, Ревизия, кн. 155.

Need dokumentid olid määratud põletamisele 3 kuu jooksul.

Seitsmes artikkel kehtestas põletamise kuuluvate dokumentide varjamise eest 5-aastase vanglakaristusega.

Nümanne, kaheksikümnes artikkel kohustas siseministrit saama see dekreet ümõitamatu lai-
li kõigisse munitsipaliteetidesse.

Hiljeme 8. aug. 1793. a. kehtetas siseministrit veel kord järgmiselle dekreedi küüal avaldamist.

Ametiisrikuid, kes sehtussis sellesse hoolelt, ähvardas ametist valla-
damine.

Peega üis Kanavent täide Asetava kogu 1789. a. piduliku lubaduse-
hävitada feodalismi. Prantsuse talupoeg sai factiliselt nende pos-
maade amanikus, rihtisid ta kasutas teorendi, hinnuse cham-
part'i jt. andamite est.

Need dekreedid olid maksimu-

niks neli järelandmistele, mitti-
seid jakuhüürid elid valmis tegema
talupoegadele. Fjargner seadusand-
lus 1793. a. tegi osaliselt vajalike
kokkuvõtteid juunis vastavõetud
dekreetidest, osaliselt isegi püüas
nende tegemist 3. juuni dekree-
di adikkel emigrantide maade
soodsast emandamise õigusest
kehoikute poolt ei oälneud kava.
13. sept. ta tühistati ja asendati
järgmise määrusega: "Puurkonna-
plad, kes ei oma maad ja
elavad konnaühendites, kes ei
ole kogukonna maiõ, saavad
võimaluse osta emigrantide maid
500 lirie'i eest."

Täideti ka lubades anda seade
feodalismi täieliku likvideerimise
kohta. Põhikult su vaid lega-
liseris talupoegade nõudesse, ke-
mised seda ilma seadusteta
ellu. Juba 1792. a. seigisel oli

1. Французская, кн. 389.

mõnede kohtade lõpetatud
senjõriaalse koormist sissenõud-
mine ja endised senjõõid loo-
buneid kohtu abist enva nõud-
lust rahuldamiseks. Keid see e-
toinunud kaugelki kõinjal ja
separast oli kehvendi 17. juuli
dekreet tähtis samon senjõriaalse
kono lõplikul likvideerimisel.
Telles dekreedis oli printsiipiaalselt
mes vaid see, et igasugune senjõriaal-
ne tiitel ja senjõriaalne nõudlus
muutus õigusest, mis lösi riikl, sea-
duse poolt halvasti kaitsitud, ku-
riteoks, mida kaistab revolutsio-
nilise seadusandluse rogu karne-
lega.

Kokku tuli kehvendi pärast
17. juulit 1793. o. anda võlja all
46 dekreeti feodalism: likvideerimise
küsimuses. ¹ Peave rea uute dek-
reetidega kiinlati jah ja kala-
püügi monopolise õiguse kaistamine

¹ Оправыж екар, лх 392.

(30. juulil) 1. augustil 1793. a. dekreetide igasuguse koostamise kehtestamisest, millele oli senjoriaalne ripp (need tüüri envaldada späevna jooksul alates dekreeidi avaldamise päevast). Siis kuulati kodanikuõigustest ilmajätmise ohverdusel nõuda siise ükskõik milliseid senjoriaalseid koormisi (7. aug.) jne.¹

Feodalismi jätkuete hävitamisel peidi kogu riikliku ja kodaniku- ja maaväe hõlpsalt, kes olid envaldunud feodaalseid õigusi. 2. okt. 1793. a. kinnitati, et kõigial, kes kodanlike õigustest olid seotud feodaalse korraga, kuuluvad hävitamisele.² Selle otsuse juurde jäi kogu riik 25. veebruarist 1794. a. Ainult 17. juulil dekreeidi 6. artikkel dokumentide põletamise kohta 3-kuulise tähtaja jooksul, lisaks kuust kuusse edasi ning 29. juunil 1794. a. liitati edasi

1. Пруцкий, Союзные, кн. 117.

2. Французская, кн. 390.

määramatuse ajaks. Kui suur osa dokumente oli selleks ajaks juba põletatud.

Kui ka jakobiinid ei saanud täielikult talupoegade nõudeid maha. Emigrantide maade andmine talupoegadele ilma oksjonita mõelduna tasu eest, suurte farmide väiksemateks jaotamine, maa rentimise mõduka tasu eest. — kõni need talupoegade võitlusloosungid jäid jakobiinide poolt, vaatamata antud lubadustele tootamata. Kui talupojad olid, tõnu jakobiinide agrariseadusandlusele, muudetud poolpärisojarist talupoegadele vabadus maasomanikeks ja seepärast toetasid jakobiine puhkenud kontroversatsioonid.

Kuigi jakobiinide agrariseadusandlust ei aidanud kõrgjal rihe-

sugase raskusega ellu ja 3. juu-
ni demoodis lubatud müüdavate
maade tükeldamine alati ei
toimunud, nagu nähtub kon-
nerti saakunud kaebustest, ei
saa süsiki öelda nagu teeb prof.
Leitsitski, et maade müümise
käigu elus jäõneda vanavõisi
ja et 1793. a. juunis ja juulis de-
reedid jäid heades sordens.
Jakobünni pervee jaoks selje-
dust kohtadest teated müüdavate
maade seuenast tükeldami-
selt kui varem. Tükeldatud maad
läksid erinevatele ostjatele, kõige
sagedamini linnarodanlusele ja
õunakalle talupoegadele.

„Tõeliselt“ revolutsiooniline ar-
ueteõendamine iganeued feodo-
lisnuga, rääkis Lenin, nõgu maas
rilemine, ja seejuures tööline re-
volutsioonilis-demokraatlik ri-
use, otsustavus, energia ja enese-
salgavusega, vabale talupoegade

U. Nyrskii, O mayssegenie, lk. 105

maavalduste - need on mater-
riaalsed, majanduslikud tingi-
mused, millised „imistamisvõi-
se“ käruusega päästsid Prantsus-
maa, ümber luues, muendades
tema majandusliku aluse¹⁴

Olles ajalooliselt progressiivne,
ei muutnud jakobiinide agraar-
seadusandlus süsiki võimude
kodanlike suhete raamides. No-
gu iga kodanlik revolutsioon,
nii ka Prantsuse revolutsioon, ise-
gi oma kõrgeima tõusu perioodi
ei võimatu agraarüksimust lahenu-
danna. Jakobiinid ei jäänud xi-
rondiinide + maha oma väene-
likes suhtumises „agrarseadus-
tesse“. See tähendab, et ka pärast
aristokraatia poliitilist kaotust
mõisnike maavalduste kui erama-
duse, puutumatu¹⁵ liin jäi alles,
kuigi ta prindale jakobiinide
dictatööri ajal tunduselt vähenes.

XVIII sajandi lõpul toimunud

2. V. J. Lenin, Teosed, 25. köide, lk. 337.

Prantsuse kodanlikes revolutsioonis kukutas oma vabanemise eest võitler talupoegkond feodaalse valitsemise, kuid ta ei saanud majandusliku sõltumatus ja heale.

Kuid XIX sajandi jooksul astus „aristokraatide maavandi asemel kodanlik kapital, mille jaoks talupoegade jaoksmaa on sel aruul ettekaändeks, mis võimaldab kapitalistil saada põllust kasumit, protsenti ja rent, jättes põllupidaja ja töötasu saamise põllupidaja ehese nimeks.“¹

Nagu nägime läänses kirikus ja emigrantidelt sekulariseeritud ning konfiskeeritud maad rahvusvara nime all müüdi. Kuis see oli see rahvusvara fond ja kui palju sellest müüdi revolutsiooni ajal ei ole täpselt teada. Mitmed apoteosid on

1. K. Marx, Louis Bonaparte 18 brünaia, lk. 108.

puudunud seda kindlaks määrata, kuid seda on õnnestunud vaid teha ligikaudselt. Mõnede Prantsesmaa piirkondade kohta on teadud kaunis suure täpsusega arve, kuid teiste kohta on tehtud ainult järeletus.

Prof. Lutsitski arvates rihetas kogu nüüdne maa hulka, mis rahitakse emandkonnale, vahetult $\frac{1}{5}$ või $\frac{1}{4}$ kogu Prantsesmaa territooriumist¹ & statistilisel andmelte moodestates emigrantide ja kiirveevägede määgist saadud tululu 5,5 miljardit liivri². Mõlne maa hulka sellele vastal on täiesti võimalik öelda, kuna hind, mille eest maa müüdi, ei alunud kõnjal kaugeltr. ihsugune. Suur mõju avaldas siin rahakursi pidev langus, sest hilsemate aastate tasul ostetud maa eest oma näostuse tundu-

1. M. Nymyskivi, Compendium, lu. 133.

2. Sealsamas, lu. 129.

valt laugenud assignaatides. Palju tõhtsam on küsimus, kelle kätte läksid müüdüd maad ning mil määral emandamis neid maapuu- duse all kannatavad prantsuse talupojad. Ka sellele enamnen- dawa vastuse andmine võimatu. Iluvi maade emandamise vastu oli erinevate gruppidel erinev. Jõukas linnakodanlus, kelle käsutuses olid küllaldased rahho- lised vahendid võis osta suuri maadalasid. Tavaliselt püüdis aga vaesemate talupoegade maade ostmiseks raha. Selle

Peale rahaliste vahendite oli ka maade müük ise kodanusekaas- tagel: määrab ensjenite tähtsapa- sillised, et arvatakse võistlejad ei saa- nud ensjenist osa võtta. Lisaks kõrgi- le moodustab veel spekulantide rüh- mi, kes nõuvaldasi võistlejad igasu- guste vahendite abil (ühvanded, äraostmine jne). Kõik see andis ko- danusele suure elvi talupoegade es

pärast ei suutnud talupoegade
sageli jõuka kodanlusega võis-
telda ning laiad maa-alad
Prantsusmaal läkora revolutsio-
ni ajal kodanluse kätte. Millisel
määral õnnestus kodanluse
kõval omandada maad ka
talupoegade - selle küsimuse
käsitlemisele ongi pühendatud
käseldava töö antud osa. Mei-
dugi ei anna see (ega saagi an-
da) sellele küsimusele arimen-
davat vastust kuid üldise eksloo-
muse andmine kehvemalt
näidete vahel on siiski võimalik.

Kui 1790. a. lõpus ja 1791 a.
alguses alustasid munitsipali-
tudid rahva varade meiki, siis
osteti maastükke, mis olid võime-
likult suured. Asetas Kogu püüdis
neilt maadelt võimalikult suurt
sisetulekut saada. Haute-Garon-
ne'i, Aisn'i, Gôle d'Or'i, Sarthe'ist
departemangudes, kellede kohta

on andmed täpselt teada, osteti kiirikumaaad enamuses kodanluse poolt. Põulouse'i distriktis Haute-Garonne' departemangus läks 74 meteriast¹ 60 meteriast kodanluse kätte, kesjumeendaliid kõrge seemumad meteriad² Hisne'i departemangus Laon'i distriktis emandas kodanlus peaaegu, peole kõrgist maadest. Samanaguine lugu oli Als'i's, Côte d'Or'i's jt. departemangudes.

Kuid mitte alati ei saanud kodanlus talupoegade esilekaalu. Näiteks St. Gaudens'i distriktis emandas kodanlus 59 meteriast 14, kuna rüüjäanud läksid talupoegade kätte³ Põhja-departemangu Cambrai distriktis emandasid talupojad aastail 1790-1793 16.000 ha maad, samal ajal kui kodanlus ostis

-
1. metria - nü nimetati lõuna-Prantsusmaal feodaalset maavaldust, mis anti pooltera süsteemi alusel.
 2. У. А. Гурьеву, Соёмору, кн 142
 3. Сабсане, кн 143.

naid umbes 1600 ha. Le Quenoy
distriktis ostis talupoegadele
6000 ha kodanluse 640 ha vastu.
Valenciennes'i distriktis umbes
8000 2800 vastu, Avesnes'i dist-
riktis üle 4000 850 vastu¹

Suga toimus kodanluse ja
talupoegade vahel kiire sõltus
rahvusvabadde emandamisest pä-
rast. Nagu märgitud, et ik-
kal kodanlusele maade ostmise
võimalust kõrgem kui talupoega-
de. Edukaks sõltuseks kodanlu-
se vastu hakkasid talupojad
oma vahel neostama ma-
de ostmiseks liite.

Näitena laeni distriktis (Aisni
departemangus) õnnestus talupo-
gadele võidelda sel küsist kodan-
lusega võrdlemisi edukalt. Côte
d'Os'i departemangu Châtillon
talupojad ^{omandamis} (üle poole kõigist ma-
dest).

1. Н. Педер, Аграрный вопрос
в эпоху террора, Ленинград,
1936, кн. 40-41.

Pälvperigade lüüded ostis peamiselt selle küla maad, kus nad ise elasti või ka siis naaberküladest. Lühid moodustasid enamasti peamiselt väesemad talupojad, kuna jõukamad talupojad ühinevad suurtükis lüüdedes harvemini. Harvade eranditena kuus talupoegade lühid ka väikekodanlusiga.

Ajavahemikul 1791-1793. a. ostis Seissens'i distriktis 22 sellist lühid maad 22 kihelkonnas. Pälvperigade hulka neis lüüdedes kõikus 8-68 isiku vahel¹

Samasugust pilti näeme Saoni distriktis, kus sama ajavahemiku jooksul sõlmiti 1269 oksjentehinguist vaid 629 üksikisikutega, ülejäänud aga talupoegade lüüdedega². Neist kuulus 445 lühid 2-7 isikut, 55 lühid 7-8 isikut, 93 lühid 10-20 isikut, 28 lühid 40 isikut, 5 lühid

¹ U. Myrsky, Osmegeme, lk. 55.

² Sealsamas, lk. 56.

40-70 isikut, 2 liitu 70-100 isikut
2 liitu rih 100 ja 1 liit 225 isiku-
ga. Peaaegu kõik need lüüdnud,
eriti just suuremad, koosnesid ta-
lupoegadest. Näga sageli moodus-
tarni talupojad liite ka võitleseks
spekulantide vastu. Keegi need ta-
lupoegade lüüdnud ei oleud piisivad.
Peale antud tehingu sooritamist
ja ostetud maa jaotamist nad
lagunesid. Olenvalt tehingu suuru-
sist kõikus ka talupoegade arv
liitudes. Näiteks kõrgesid talu-
poegade ostud Lot depart. mangus
85 ja 150 000 livre'i vahel. Yujures
toinuseid 4 suuremat osta vast-
valt 150.000., 71.000, 49.000 ja
12.000 livre'i eest²

Ka pärast 1792.o. seadust,
milles lubati maade müük väi-
kest tükkidena ei kadunud ta-
lupoegade lüüdnud, kuigi nende
arv vähenes. Näitas Laoni dist-
riktis oli 550 tehingust, mis teostati

¹ U. Nyrusami, Oeynegesene, lk. 56.

² Sealsamas, lk. 57.

1792. a. lõpust 1793. a. alguseni
üksikost 474, talupoegade lülide
peelt teostatud osti väärt 76.¹ Ki-
histumise protsess talupoegade hul-
gas, mis toimus Prantsemadal juba
enne revolutsiooni, arenes rahva-
vabaduse müügi ajal edasi soot-
samates tingimustes. Fükaamad
talupojad, kellel oli võima-
lust maade ostmiseks palju see-
remad kui kehoikute, emanda-
ste lihti sõrdlemisi seeri kuuht
ja neentuse töelisteks kulaku-
teks, kes ekspuaterisid võrast
tööjõude. Maatud ja vähes ma-
ga talupojad, kellel ei olnud
maade ostmiseks raha, jäid eda-
si rikkema oma väikesed ma-
lapid või töötasid sulastena
talupoegade ladovike peures.
Sõega neentus klassivõitlus
prantsuse külas revolutsiooni
ajal palju teravamaks. Näiteks
võib teha järgise tabeli rah-

¹ U. Myrskyne, Oeysegeene, lk. 57.

vesivarade müügi kohta Põhja
departemangudes¹
Müüdud maade pindala.

Ostjate klassi koosseis	kuni 1 ha	kuni 5 ha	kuni 10 ha	kuni 40 ha	kuni 100 ha	kuni 200 ha	kuni 300 ha	kuni 400 ha	kuni 500 ha	kuni 600 ha	kuni 700 ha	kuni 800 ha	kuni 900 ha	kuni 1000 ha
talupojad	15340	7102	1208	914	152	33	2	1	-	-	-	-	-	-
kodanlus	1461	1341	577	678	221	63	15	4	3	1	1	1	1	1

Nagu tabelist nähtub ostis ta-
lupoegade põhiliselt mass 22442
talupoega 24752-st väikesed
maadükke (alla 1 ha ja 1-5 ha),
kuna suuremate kuantide
ostmisele langes talupoegade
arv märgatavalt. Kuna and-
med on võetud kodanlikult
autoriteetilt ja se selle vastu all-
kate läbitöötamise hooletuud-

¹ Tabel on võetud teisest Hobar
memoriumis в гонимостях и
смертях. lk. 88.

nud, siis me ei tea, kas maid suure-
nusega 1-5 ha ostis ainult kehvus-
tu. Nähtis võis seda teha ka te-
lusega ladvik. Enamikel juht-
tudel ostis selliseid muid seis-
kilakehvust. Maade ostjad, mil-
lele suurem rüütas 5 ha oli ainult
2310.

Ostjate tagajärgedel toimus
endisi suurema maaomanduse tun-
dus kõhnevine, kuna isikute
arv, kes ostis rohkem kui ühe
küundi oli suhteliselt väike. Nä-
nähtis ostis Rhône'i departe-
mangus Nillefranch'i distriktis
2149 ostjast 57,9% 1 küundi, 2%
2 küundi, 3,4% 3 küundi, 1% - 4 küun-
ti juurde. Arvult 1 ostja ostis 14 küun-
di.

Nähtis teisel nüstil levelis sel-
line nähtus aset ka Pas de
Calais Aisne'i, Ille-et-Vilaine'i,
Côte du Nord'i, Sarthe'i, Lot, Allier
Haute Garonne'i, Côte d'Or Bou-

¹U. Nyruskuu, Coenodruue la 188.

ches du Rhône'i, Indre-et-Loire'i
Orne'i jt departaangudes.

Kohtades, mis oli kaugel
suurest kaubanduslinest, töös-
tuslinest või administratiivkes-
kustest, pärines enamasti ost-
jaist kohalike elanike (peamiselt
talupoegade) hulgast. Depar-
taangudes, kus asusid sellised
rahvapärase linnade nagu
Pariis, Marseille, Lyon, Bordeaux
jt. ostis riigi kodanlus maad
teadvalt rohkem. Oli riigiliseks
reeglis, et linnade läheduses
müüdavad maad osteti suu-
res enamuses linnakodanluse
poolt. Mida kaugemale asu-
sid müüdavad maad linnadest,
seda nõrgem oli kodanluse
osa. Erandi moodustasid väi-
sema linnade (Pariis, Nantes,
Lyon, Marseille ja Bordeaux) ko-
danlus. Näites oli Pariisi koda-
luse osasõlt maade müügist

Päkel vabussõjaväe ostmise kohta talupoegade ja kodanluse poolt.

Departemang	District	kiriku- maad		emigrantide maad		üldine hulk		Departemangu pealinna ostud
		kodanlus	talupojad	kodanlus	talupojad	kodanlus	talupojad	
I Sarthe	1. <u>Le Mans</u>	53,2	46,8	48,6	59,6	49,2	50,8	33,9%
	2. Flèche	38,8	61,2	48,8	51,3	49,4	50,6	0,1%
	3. Mamers	34,4	65,6	57,3	42,7	32,3	61,9	—
	4. St. Calais	30,2	69,8	29,1	70,9	29,8	70,2	0,6%
	5. Fresnaye							
	Sur Sarthe	21,9	78,1	34,3	65,7	25,2	74,8	0,4%
	6. Sable	20,0	80,0	32,0	68,0	21,5	78,5	0,2%
II Haute Garonne	7. Chateau Loir	15,8	84,2	28,4	76,6	16,1	83,9	0,09%
	1. <u>Toulouse</u>	24,6	75,4	40,4	59,6	32,7	67,3	28,1%
	2. Revel	40,6	59,4	42,7	57,3	42,0	58,0	2,8%
	3. Muret	25,7	74,3	20,0	80,0	22,6	77,4	6,7%
	4. Rieux	15,9	84,1	41,5	58,5	31,9	69,1	0,1%
III Côted'or	5. St. Gaudens	10,7	89,3	12,5	87,5	11,6	88,4	—
	1. Dijon	40,8	59,2	29,9	70,1	35,0	65,0	35,0%
	2. Semur en Auxois							
	3. St Jean de Losne	23,9	76,1	17,1	82,9	20,2	79,8	2,1%
	4. Chatillon	18,2	81,8	7,4	92,6	14,9	85,1	1,2%

teada peaaegu kõigis departe-
mangudes. See osavõtt oli tea-
tud departemangu või distrikt
Paris'is. Aisne'i ja Sarthe'i
departemangudes ostis Paris'i
kodanlus maad teadudalt
rohkest kui näiteks Rhône'i,
Cote-d'Or'i, Haute Garonne'i
või Albis'i departemangus¹

Ka rõhe departemangu piiri-
des ostis selle departemangu
pealinna kodanlus rohkest
miski pealinna ligilähtes
piirkondades, kuna pealin-
nast kaugemal asuval al-
del oli kodanluse mõju tundu-
valt väiksem. Seda näitab ka
alljärgnev tabel. Tabel rahvus-
vara ostmise kohta kodanluse
ja talupoegade poolt²

Näitus de laus distriktis
ostis pealinna kodanlus üle
 $\frac{1}{3}$ (33,9%) müüdüd maadest

¹ U. Nyrenskii, Coemodume, lk 151.

² Sealsemas, lk 159.

üldse omaenda kodanlus ligi pool (49,2%) kõigist distriktist moodustatud maadest. Seejärel väheneb linnakodanluse osa tunduvalt Châteaui ja Loire'i distriktis. moodustab vaid 16,1% Samarugune on lugu ka Pouloussi'i ja Dijoni'i distriktis ja Burgundias jagunesid kiriku- ja emigrantide maad talupoegade ja kodanluse vahel järgmiselt.

Kirikumaad meüdi:

Meringhami	kojukoonas	9 talupojale	ja	5 kodanlasele
Lumbus'i	"	15	"	12 "
Mametz'i	"	45	"	5 "
Enquin'i	"	23	"	6 "
Herbelle'i	"	7	"	3 "

Emigrantide maad müüdi:

Enquin'i	kojukoonas	17 talupojale	ja	15 kodanlasele
Meringhami	"	19	"	17 "
Mametz'i	"	2	"	2 "
Lumbus'i	"	21	"	<u>II</u> "
Herbelle'i	"	8	"	<u>I</u> " ¹

1. И. Пущинский, Вопрос о крестьянской поземельной собственности во Франции до революции и прогессе национальннх наук, Киев 1894, л. 42.

Poleb maavõid, et mõnikord müü-
sid spekulatiivsetel kaalutlustel
oma maad isegi aadlikud.
Nii näiteks müüs hertsog
Sautx de Tavannes Aunay ja
Beauguey kihelkondade maid
näikeste kuuntidena. Seejuure-
nõudis ta alguses vaid $\frac{1}{3}$ ostu-
summa tasumist, kuna üle-
jäänud summa tuli tasuda
2-5 aasta jooksul (maksude
tasumise päevad olid samad,
mit talupojad pidid tasuma
senjõuvaltseri koormist). Hava-
hemikeel 17 juulist 1789 a. kuu
I. jaanuari 1790 a. meeldi Aunay
kihelkonnas maad 30 ja Beaug-
uey kihelkonnas 12 inimesele.
1790. a. ostis maad veel 41 in-
imest (Aunay's 18 ja Beauguey's
23) ning 1790 a. 10 inimest (Aunay's
8 ja Beauguey's 2)¹ Sellise spe-
kulatsioon hertsogitele enam kui

1. H. Пугинский, Из истории сельского
хозяйства и земельных отношений во
Франции в эпоху революции,
Глауковский Исторический Журнал,
1914, № 3, л. 35.

Kasulik, sest juba 1792. aastaks
oli ta Tunduva osa võlgu jäänud
semmast kõlle saanud.

Teega järgnesid rahvusvabad
Prantsusmaa mitmesuguste osa-
des väga erineval viisil.

Kokkuvõttes võib öelda, et nende
maade müük rikastas peamiselt
kodanlust. Peatunud neiajal sai
sellest kasu ka talupoegade,
eriti just selle jõukam. osa (ki-
lakodanlus). Põlvamaa väesem
osa seentis eksperimentaalselt maad
tunduvalt vähem. Alles jätkoli-
nide agraarseadusandluse järel,
kui lubati koogukonna maade
jagamist, said paljud maat-
suse talupojad väikeste maad-
lappide omanikeks.

III

Võitlus elukalliduse vastu jakobiinide dikta- tuuri ajal.

Jakobiinid teelid võimuse
ajal, millel revolutsioonilise Prant-
suumaa seisund oli väga raske,
kuna jakobiinid olid tõrjendunult
pärandunud väga raske majar-
dusliku elukona. Peimes assignaa-
tide kursi langus, kuigi jakobiin-
like Kongoendi dekreet 31. juulist
1793. a. annetas kõik nn. kurin-
ga assignaadid (s. o. konstitutsioo-
nilise monarhia ajal välja lastud
assignaadid). Augustini assignaati-
de kursid langes 22%-se s. o. kõrgi^{madala} ~~masse~~
astmesse kogu revolutsiooni jooksul.
Kasvas elukallidus ja nälg. Nälg
jale ütles juba Põhjaarmee jüües
aseva Kongoendi esindaja kiri
22. juunist 1793. a, milles ta ütles:

1. Французская буржуазная революция,
т. 337.

"Püendus on selline, et kui meie kolme nädala vältel ei leia rahendeid..., siis on meil karta, et rahvast tagasi hoida on võimatu ja et ta tormab sõjaväe teidvainte kallele"¹

Jakobüinid olid võimule tulnud just sankülotlilide abil ning seelõttu lootsid elucalliduse ja viletsuse küüsis vaestevad sankülotid, et jakobüinid otustarvalt parandavad nende elutingimusi. Jakobüinide võimul oluku esimesed nädalad peelnud aga sankülotlilide paljutöötavad. Elucallidus ja koos sellega ka viletsus koguni kasvavad. Seelõttu jätkub ka laide rahvamasside elucalliduse vastane liikumine, mis avaldab survet ka jakobüinidele. Ainult masside survele ägeda kodusõja olukorras jakobüinide diktatuur emandas revolutsioonilis demokraatliku, riis-konna alamkihtide diktatuur²

¹. Документы, лк. 196.

². V. J. Lenin, Teosed, 11. r., lk. 38.

1793. a. suvel rahvamasside nõud-
 miste väjendajateks saavad „pööra-
 sed“ 31 mai - 2 juuni ühistõus suuren-
 das „pööraste“ partei jõudu ja pres-
 tüüzi. Peaaegu ühistõusu algõhtul
 „pööraste“ partei tugernes uue orga-
 nisationseni - „Revolutsiooniliste
 Nabariiklaste ühingu“ näol. See
 ühingu mitte juhies oli ^{nähtijal} Claire La-
 combe kindlustas pöörastele toe-
 tuse Pariisi naiste poolt, kes olid
 tundlikumad kui mehed tsitlus-
 küsi vastu. Pärastja hindade
 maksimumi väjakuulutamise ja
 assignaotide sundkursi kehtesta-
 misega „pöörased“ ei lugenud
 oma programmi täidetuks. Nad
 koguni leidsid, et neid on petetud,
 sest kumbagi neist seadustest
 tegelikult ei kasutatud või kase-
 lati ainult kohati püüatud ulo-
 tuses. Nüüd „pöörased“ nõudsid
 maksimumi kõigi esimese järge tar-
 beainetele, metallrahaaga hangelda-

mise keelamist ja kõigi kahtlaste
arreteerimist² Nende nõudmistele ellu-
ümmiseks nõudsid „pöörased“ Rah-
vavabastekomitee koosseisu uuenda-
mist, kuna seal jakobünide dir-
tatuuri alul etendas juhtivat osa
Danton, kes revolutsiooni ajal ku-
junevad uue kodanuse huvi
esindajana seisis vastu sellistele
revolutsioonilistele abinõudele.

Kuna jakobünid ei täitnud „pöi-
raste“ sotsiaalmajanduslike nõudeid
kujunevad nende ja „pööraste“ va-
hel tõsised lahkhelid ja algab nen-
de vaheline võitlus. Selle võitluse
objektiks muutus 1793. a. suvel
eriti jakobünide poolt laostatud
konstitutsioon. See konstitutsioon
koostati 1793. a. juunis piirvas elu-
konnas ning selle üheks ühesandeks
oli lepitada departemangud kanoendi-
ga ja koondada jakobünide ümber
laid rahvamassid. 1793. a. konsti-

tutsioon lubas kõigile prantslastele võrdsuse, isikliku vabaduse, julgoleku, emandi, südame tunnistuse vabaduse, üldise hauduse ajakijanduse püramata vabaduse, petitsioonide esitamise õiguse jne. Seega konstitutsioon lubas rahvale maksimaalse poliitilise vabaduse ja jakobüünieid avasid et sellest on ka küllalt rahva õnneks. Kodanliku konstitutsioonina ei näinud jakobüünieid 1793. a. konstitutsioon ette nende vabaduste garanteerimist. Sellest hoolimata oli see omal ajal kõige demokraatlikumaks konstitutsiooniks ning sellisena omab ta ka suure progressiivse tähtsuse.

Rojalistid ja äärmündid astusid üheselt välja 1793. a. konstitutsiooni vastu, kuid terava aravuste osaliseks sai ka „pööraste“ poolt. „Pöörased“ mäkisid täesti õeti, et konstitutsioon ei andnud rahvale mingeid tagatise selle õnne saavutamiseks, mida ta lubas „... Pär:

ole kõrge teinud rahva õnneks¹
heidab jakobiinidele ette Jacques
Reux.

1793.a. konstitutsiooni peapaudest
nägi Jacques Reux selles, et ta
ei püranud kaubanduse vabadust.
Juba 21. juunil Pariisi Kommuneis
peetud kõnes ütles ta konstitutsiooni
kohta: „ Millises peatükis leiame
me ažiotaži heksamöistmist? Mis
vabadus see on, kui üks inimene
klass võib sundida nõlgima teist?
Mis võrdsus see on, kui rikas oma
monopoli kaudu kasutab õigust kō-
setada oma suguste elu ja surma
üle? ” Vabadus, võrdsus, vabariik -
need on nüüd ainult tühki sõla²

„Pööraste“ väljastumiste kulmi-
natsioonipunktkes jakobiinide konsti-
tutsiooni vastu on Gravillers' septsim-
ni petitsiooni esitamine Kewendile
Jacques Reux poolt 25. juunil 1793.a.
a. Il puhul Jacques Reux tera-
valt ühendas jakobiinide konstitutsiooni

1. Карев Коммунистическая пету-
ция Исака Ру и сенату Гравилле,
Русские Записки, 1916, №1, с. 124.

2. А. Мамбез, Борьба с городскими, с. 164.

ja nõuab ena sotsiaal-majanduslike nõudmist sisselülitamist konstitutsiooni. Kohe peale Jacques Roux esinemist Pariisis 26.-28. juunil toimunud kaõrimised esmajärguliste ainete puudumiste pärast. Jakobineid, kes olid kogunenud Robespieri ümber põhendasid need kaõrimisi mitte raske materiaalse olukorraga, vaid „pööraste“ kontrevolutsioonilise tegevusega¹

„Pöörased“ mõistsid, et jakobinide konstitutsiooni deklaritud kodanlike vabadused ei ole tegelikult mitlegagi kindlustatud. Kui nad ei mõistnud ega saanudki mõista, et kodanliku konna juures see tiisiti ei saagi olla. Jacques Roux uskus süvalt, et neia vabadusi saab garanteerida sama kodanliku konstitutsiooniga. „Pööraste“ sotsiaalse programmi põhimõtteks oli meenu esimese järgu tarbeained kõigile kättesaadavaks ja kindlusta-

1. P. M. Шапкова - Дюковкина, Движение народных масс парижса, Из истории общественной деятельности и международно-народных отношений, Москва, 1957, с. 210.

da sotsiaalne võrdsus. Selleks nõudsid nad ariotamisi kokkoste ja spekulatsioonide keelamist ning sellega saavutamise vahendina nõudsid nad ka sunnarahustlust inimestele, kes kergesti rikkastusid teiste arvel. Selle programmi ümber tahtsid nad ka koondada rahva masse. . . . Ainult teheteiduarmed võttesaadavaks sankilottidele, lõmbate teq nad kons-tituutsiooniliste seaduste ümber" kõneles Jacques Roux.

Pööraste sotsiaalse programmi ümber koondunud rahvamasside koosseis pole ühtlane. Ühelt poolt leeb Jacques Roux end tööliste huuside kaitsjateks, keid teiselt poolt kaitsub ta ka väikekodanluse üksikute kihtide huue. Nii astub ta 1793. a 25 juunis Keneendis välja ka väike rantjete huude kaitses, küsides: „Keidas hakkavad

И. Кареев, Коммунистическая
революция. Москва. Русские
Правды, Русские Записки, №1
1916. стр. 124.

elama väikerantjad... keegi ei
lõpetata asiotsaasi... ??

Jakobüünide ja „pööraste“ õõit-
lust 1793. o. suvel teravdasiid co-
hutusid see bipuuduse pärast, mis
toimusid Pariisis 26-28 juunini.
Jakobüünid asusid need pealetu-
goh „pööraste“ vastu. 31. juunil Ro-
bespiere ja Collot d'Herbois käi-
sid Kordeljude klubis „pööraste“
vastast agitatsiooni tegemas. Selle
tulenusena õnnestus jakobüünidel
saavutada Jacques Roux ja Leclerc
välja heitmine Kordeljude klubist.
Narlet'i kuulati keelastada klubi
istungest. Sellega juuni lõpus
„pöörased“ elid jakobüünidelt tüüa
saanud ning nende mõju vähe-
nenud. Nad polnud aga veel
purustatud.

11. juulil puhkes Pariisis elu-
kalliduse vastu uus rahutund-
mis lõppesid revolutsiooniga. 13. juulil

tapeti Riisandüvide Charlott Cor-
day poolt Marat. Marat'i surma
järel tugevnes jätkgi pööraste
agitatsioon, sest Marat oli oma
elu viimase perioodi teravalt
võlja astunud maksimumihinde-
de pooldajate raska ja egati mus-
tanud pööraste juhti Jacques
Roux'd.¹

Paüsis aga kasvav puudus
ja sagenesid rahva rahutused
Paüsi Kommuneer oli isegi sunni-
tud pagariõidete ustile panema
2 tunni kest. Tõkkis reaalse oht,
et rahvamassiid võivad lahku
lühia jakobiinidest. Kasvava elual-
liduse mõju suurenemise seel
jakobiinid peidid tegema järleand-
ehisi ja järle-järgult enmaksõitma
"pööraste" loosungeid.

Rahvapööst keruete koosise
muutmisel läks võim jakobiinide
radikaalsema grupi kätte, kelle ju-

¹. Жак Рок Марат, Избранные
произведения, Том I, Москва, 1956,
лн. 66.

hiks oli Robespierre. Nõus sellega
toimus ka pööre jakobiinide suh-
tumises elukalliduse küsimusse.
Nü kehtestab Konvent 17juulil
dekreedi börside selgemise kohta
ja 26 juulil 1793 a. dekreed: kokku-
ostjate vastu¹ Nümane dekreet
kuulutas kokkuostmise kriminaal-
kuiteoks ja kehtestas kokkuostjate
surmanuhtluse². Kõrva, kes ema-
süd laiatarvekaupse, pidi neist
teatama ühe nädala jooksul. Na-
landmete andjad ja ametnikud
kes rikkusid seadust, langesid
samuti surmanuhtluse alla.
Kaupmehed võisid kehtestada
enim kaupade hinna, kuid pidi
laskma kaupse pidiwalt müügi-
le. See dekreet oli küll poliitikas
abinõuks elukalliduse vastu, kuid
see tähendas siiski kaubaandusli-
ku vabaduse tundvat püramist
ning oli selle tee alguseks, mis viis

1. Конституция и законодатель-
ные акты буржуазного государства
XVIII - XIX вв., Москва, 1957, стр. 350.

2. Документов, стр. 183-184.

üldise maksimumi kehtestamisele. Seda dekreeti teostasid talupojad - keskmikud ja spekulatsiooniga mitte tegelused jõukamad talupojad, sest see aitas vähendada mitte vastavust vilja ja lara-tarbekaubade vahel.

Et liigistada leivapuudust, otsustas Kenseent 9. augustil 1793. a. luua iga distrikti riiklikud viljahoidlad. Riikline viljahoidla te täitmiseks määrab krediit 100 miljoni livre'i suuruses summas. Selle dekreediga lootsid järele-keid lahendada elukalliduse küsimust ilma üldise maksimumi kehtestamiseta. Põgelikult jäi see dekreet esialgu süsri paberile, sest riiklike viljahoidlaid sead täitma hakkas alles pärast lõikust ja arja peksmist.

Kuna Kenseendi poolt seni tarotusele võetud abinõud

ei suutnud lähendada elukalliduse küsimust, oli ta seannitud juba 1793. a. augusti astuma samme üldise maksimumi poole. Nimelt kehtestas Kendaent 19 augustil kindlad hinnad küttepuudele, turbale ja kirssole ning 20. ja 23. augustil kindlad hinnad kaerale¹

1793. a. augustis Prantsusmaa majanduslin olukord ei paranenud, vaid halvenes veelgi. 1793. a. suvi oli äärmiselt küiv ning see tõttu oli lõikus vilets. Lähenes talv ja koos sellega ka nälg. Siseministri ümber vaallijad märgivad satabe suurenemist pagariäride juures. Perrier kirjutas oma ettekanDES 27. augustil, et „leiva hankimine ei muutu kergemaks, vaid rihavaskemaks, ... olukord muutab riha äärmisemaks ja teistli ei õnnesta leiba saada, kui ainult seistes

1. A. Mамбоз, Борьба с голодовками, лн. 238.

7 tundi pagariäri nako juures
alates kella neljast hommikul¹

Juurenevate loitlus raskust ja kasvava elukalliduse pinnal teravnes ka „pööraste“ ja jakokünide rahaline võitlus. Selle võitluse tulemusena oli „pööraste“ pääustamine jakokünide poolt augustis-septembris 1993a. Nende juhid arutasid ja Jacques Roux lõpetas hiljem oma elu enesetappmisega. Jakokünide kerge võidu rihks tähtsaks põhjuseks on asjasole, et jakoküned olid hakanud järkjärgult üle võtma ja ellu viima „pööraste“ sotsiaalsed programmid.

Eriti kehtib see suure grupi rassipoolsete jakokünide - hebertistide ja semetistide kohta, kelle mõjeli kindlustunud Pariisi Kommuneis ja sektsoonides ning Kirdeljeude klubis.

Juba augustis olid hebertistid

1. Мамбоз, Борьба с гопробузуси, лн. 243.

paralleelselt „pöörastega“ teostatud
kampaaniat radikaalse abinõu-
de rakendamise eest elukallide-
se vastu. „Pööraste“ lüüasaamise
järgi asuvad nad aga toiduain-
te puuduse ja elukalliduse vastu
võitluse etteotsa. Hébert ja Chau-
mette väljendatud majanduslikult
vähe kindlustatud poolproletaar-
sete väikerodanuse kohtide heale.
1793. a. sügisel läksid nendega kas-
sa ka töölised. Osa jakobiinide
vasemate vasemate nihkumise sot-
siaals-majanduslikuks põhjuseks
on asjaolu, et kodanlik revolutsioon
ja sellega kaasnev elukallidus soo-
dustasid väikerodanuse ja ta-
lupoegade madalamate kohtide
laostumist ja proletariseerimist.
Nende majanduslikus nõuetes
on „kahtlaste“ varanduste konfis-
keerimine sakkülotilide kasuks, mee-
range seaduse väljandamine spe-
kulantide vastu, „revolutsioonilisi

armee' koonine jne.

Hebertistid jatkisid na rahva
võlvastumisi 4. - 5 sept. 1793. a., mis
olid ettevalmistatud juba „pööraste“
poolt. Rahutused algasid St. Antoi-
ne'i eslinnas tööliste seas ja levisid
sealt Pariisi teistesse osadesse.

Massid kaebasid leivapeenduse üle
ning töölised nõudsid na töötase
tõstmist. Masside suvel 5. sept. Kon-
sant otsustas koostada „revolutsioo-
nilise arme“, mille ülesandeks oli
naestada Pariisi ja sõidelda no-
baduse vaenlastega². Nõhtlasi lu-
bas Konsant kehtestada riiklise
maksimum. Peda lubadest ei
täidatud aga kolme 11. sept. 1793. a.

¹ „Revolutsiooniline arme“ oli ellu kut-
situd nõlja päevade sept. 1793. a.
ja ta oli revolutsioonilise terrori or-
ganis. Tä pidi aitama teidunoono
leida ja talle oli antud läbiotsimis-
te rekoisitsioonide ja teidunainis peit-
vate iskkute aneturimise õigus.

² В паузыжкар, lk. 350.

dekreetidega kehtestab kogu Prant-
susmaa jaoks rihtlased maksimi-
mumi hinnad riigile, jahule ja ho-
beuseenale¹ See aga ei rahuldo-
nud maastide nõudmisi, kuna
maasid, eriti talupojad, nõudsid
üldist maksimumi. 29. sept. 1793a.
Kendent oligi sunnitud kehtesto-
ma üldise hindade maksimumi
laialt tarbekaupadele (teine max-
imum), mille alla kuulusid: võis-
ke ja soolatud liha, rasv, koorõli
ja paastuõli, keriõõnõud, soolakala,
käär, äädikas, õlu, küttelõõud, puu-
ja kivisüsi, küünlad, põletusõli, soo-
da, suhkur, mesi, valge paber, nahk,
raud, maln, inglisiin. Tinas, vase,
kaneel, lina, vill, villane riie, lõõend,
tooraine vabrikute jaoks, puukingad,
saapad, seep, potas ja tubakas²
Üldise maksimumi printsiip
polnud rihtlane. Osal kaupadel
olid maksimumihinnad rihtised

1. Dokyumenty, lk. 190.

2. Seal samas, lk. 191.

koogu vabariigis, esal aga igas de-
partemangus erinevad. Nii määrata-
takse küttepuidel, puit- ja kütisõe-
le 1790. a. hinnast $+\frac{1}{20}$, lõigatud
tubakate hinnaks 2 seeri'd nael,
suibetanitubakale - 10 seeri'd nael,
soolale - 2 seeri'd nael ja seebile-
25 seeri'd nael.¹ Ülejäänud kau-
pade hinnad määratakse kind-
laks igas departemangus 1790. a.
hindade alusel millele tuleb lisah-
dada $\frac{1}{3}$ 1790. a. hinnast. Keela-
takse ka kõigi kaupade väljave-
tatud soola, väljaveidu sõjaväeas²

Laiatarbe kaupade hindade mak-
simum vastas lüüdvate hulkaade
vajadustele. Faktohvõid paadid aga
29. sept. 1793. a. seadusega maksma
ka töötasu maksimumi.³ See tuli
kindlaks määrata kommuneide
poolt aluseks võttes 1790. a. töötä-
se, millele tuli juurde lisada $\frac{1}{2}$
sellest.⁴ Ühtlasi said munitisi-

1. Dokyumentse, lk. 191.

2. Dokyumentse, lk. 192.

3. Seal samas, lk. 192.

4. Seal samas

palitades õiguse rekviirende töö-
jõude ja kaunistade... kolme
päeva aetiga töölisi, kästöölisi,
ja teisi füüsilise tööga tegelevate
isikuid kui nad ei ole mõjuna
põhjuseta keelduvad oma tav-
liste tööde loostarist.¹

Pealiskaudsel raatleusel
paistab, nagu oleks tarbekaupo-
de hindade maksimumi ja tööta-
su maksimumi sehe tööliste kasuks,
kuna kaupade suurenesid 1790.a.
võneldes ühe kolmandiku võrra, töö-
tase aga poole võrra. Põeldikult
hindade tõuseid paegu rahvari
Asjad, mis näiteks 1790. a. maksid
10 frank, 1793. a. ei maksnud mitte
13 franki nagu nõudis maksimum,
 vaid 3-5-7-10 franki. 1794. a. isegi
15 franki.² Kujunes oleksid nü, et
kauba hindade maksimumist sa-
paegu kergemini mõida hülide
kui töötase maksimumist. Ni

¹Документы, лк. 192.

²В. Парле, Крестьяне и рабочие во
Франции в эпоху Великой революции
С. - Петербург, 1914, лк. 97.

tõelised pidra töötama kindlas
määratud töötase eest, kuid ost-
ma pidra kaupsu kallimat hinda-
duga.

Naatamata sellele, et kehtes-
ti maksimum ka töötasele, sõt-
les rahvas üldise maksimumi de-
reidi seisni vastu heameele ja suur-
re veinustusega. Seda näitavad
sü pehul keneendide saadetus
arvukad terivilased ja õnnesoovid
1. osi. Legendre Nièvre'ist teatab ken-
vendi komissaire Charité' sur Loire't,
et selle departemangu „... elava-
kond võttis selle deureid ... vastu
kui ühe suurima keneendi heate-
gudest ...”¹ Paolis: leuulus ja
õnnitlusi saabus keneendile veel
väga paljudest teistest Prantsus-
maa osadest.

Üldise maksimumi elluviimine
aga ei vastanud sanktollide las-
tetele. Kaupmehes, liõstavaid, jõu-

¹ Mamez, *Борьба с голодовкой*,
lk. 295.

samead talupidajad jne ei ole
püüdnud nõnda hoida maksim-
meeniist. Lõõ õrtele spekulatiiv-
ne leti alt ja väljaspool turge,
kus järele ei peetud kindri maksim-
mumihindadest. Laialt levis
toiduainete ja laivataibekaupa-
de peitmine ja spekulatsioon ne-
dega. Nii teatatakse Nõmme-
Sommeist et... kõrkjal peidetakse toiduai-
neid, kõrkjal maahoujad keelde-
vad oma õlja peksmast ja tu-
rle ümest... "1. Väga laialt
levis maksimeeni riideemisi-
vahendris oli ka toiduainete ja
teiste kaupade võltrimine ja ko-
litedi halvenemine. Märkas ka-
hal Marat'i sektsiooni saat-
kond Kõrveendile, et veinija üi-
naga kauplised võltrivad oma
kaupa². Laialt oli levinud ka
leiva kvaliteedi halvenemine.
Sellistel võltrijatel õnnestas sageli

1. Мамбоз, Борьба с гологоубу. ной,
лн. 302.
2. Сеасамас, лн. 299.

saada suure kasumid. Nii näi-
 teks oli flaneliüdi maksimum
 Pariisi 8 livri'i; 10 sou'd, kuid
 selle immitatsioon läks maksma
 ainult 4 livri'i 10 sou'd.

Üldine maksimum tõi kaasa
 normaalse kaubanduse parali-
 seerimise. Selle põhjuseks on suure
 ul määral asjaolu, et distrikti-
 de administratsioonid koostasid
 maksimumihindade tabelid nii,
 et seal toodetavad kaubad olid
 hinnatud kallimalt kui teised
 kaubad. Sellega taheti oma dist-
 rikti parandini parustada. Kuju-
 us sageli olukord, et kaup oli
 tootmiskohal või isegi kallim kui
 tarbimiskohal. Selle tõttu loobusid
 kaupmehed ka kaupade rihet
 kohast liise transporteerimisest.
 Nii tegid seda maksimumirik-
 kudes.

Üldine maksimum haldas

ki sissevedu. Nä kirjutanud Konoen-
di komissariid 3. okt. 1793. a.

Rouen'ist Rahvapääste - komiteele,
et erapooletute maade laevad enam
midagi ei too Prantsusmaale, kui
nad peavad müüma oma kau-
bad kindlate hindadega¹

Kaupade peitmine, spekulat-
sioon ja kaubanduse katkemine
toi enesega kaasa toiduainete ja
teiste kaupade kadumise teisel
nädal peuduse. Eriti kriitilise
muutes Pariisi korraga varustami-
ne. Kui enne maksimeemi oli
leib saankütlidele raskesti kätte-
saadav oma kalliduse tõttu
süs oli see avalikus müügisuht-
des küll odav, kuid väga vähe
müügit. 4. brünnäit (25. okt. 1793. a.)
kirjutab Pariisi varustamise juha-
taja Champot oma agent Decem-
bè'le, Praguusel mõnendil mu-
nitsipaliteedi magasinides ei ole

1. Мамоз, Борба с геробузной,
лн. 307.

iisegi 100 kotti jahu, aga... nõu-
taksu iga päev 2000 kotti" ¹ Et
elukoode parandada, et kustas
Pariisi Kommuneen sisse seadla
leivakaardid, millega jaotus muu-
tus rihtlasemaks ja siglasemaks.
Hiljem seati sisse liha ja teiste
toiduainete kaardid. Nõuduse kind-
lustamiseks leiva taroitamiseks ja
nise kokkuhoeks keelas Konvent
25. nov. praemate levasoitide kipsi-
tamise, lubades kogu vabariigi
kipselada vae riht sorti leiba - nn.
"nõuduse leiba" Toiduainete peudu-
se tõlle on üksikud Konventi ko-
missioonid ja teised keskoõime ern-
dajad sunnitud lubama ka
maksimumi rikumist. Näites
teatal Staali armees juu-
res asew Robespierre Noorem 2. okt.
1793 o. Nizkast Rahvapäostl-
konventile, et nad olid sunnitud
armee toiduainetega varustajail

1. Mancez, *Корреспондентская*,
kn. 300.

lubama osta toiduained maksim-
mumist kõrgemat hindadega¹
Üldise maksimumi inimene
spekulantide ja kaubsteijate poolt,
kohalike võimude kehtastatud
maksimumi elluõimisel ja vaba-
rügi raske majanduslik olukord
nõudis poliitilist tsentralisatsiooni
kõrval ka keskoõnne majandus-
liku diktaatori kehtestamist. See
teostatigi 1. brümaioi (22. sept. 1930).
dekreediga, millega loodi Põitlus-
ja Naustamiskomisjon. Selle üli-
saudes ei järgida rekossitstoo-
nide tõstmise üle aruue varustoi-
niseel, teostada rekossitstooni
jaotamist erinevalt departemangude
vahel, suurendada tootmisi sisse-
seedu, järgida toiduvaruete ja teiste
kaupade jaotamise järgi vastavalt
kohalike vajadustele, kindlustada
tootmist, parandada Pariisi va-
rustamist, luua ülijatõnide laod

1. Державная Продовольственная Комиссия,
1929, кн. 172.

jne. Nende riisumite tõttu see
 nõis see komisjoni kasutada Rah-
 vapäike - komitee ja revolutsiooni -
 lise arve" abt.

Nõuete maksimeerimise ja turo-
 ristlikud abinõud, mis olid seoses
 nõitlusega ta ellemineise eest, piist-
 sid praunkuse rahva nõijaat raske
 1793/1794. a. taluel. Oli aga vaja
 suurendada saaduste tootmist
 et vältida puudust tuleoskus. Kel-
 leri võitid Konoent ja Rahvapäike-
 komitee tarvitusele toovena abt-
 nõesid. Kõrgeselt piisti laicudo-
 da põllumajanduslikult kasuta-
 tavad pindala. Otsustati kõrvaldo-
 da need tegid, mis ei ova staa-
 tegilist tähtsust, mis ei ole vajal-
 kuld mehanismide paritamiseks
 ega veskite ja kaevanduste tööks.
 Selle seadusprojekti esindaja
 Bourdon'i andmete järel oli
 turide pindala Prankusmaal

1. Докладные, ок 193-194.

riideks 400 000 arpent (arpent) ja sellele maaalale külvataa viljaga võivad toita 1 miljon inimest¹

Juga töötas tükide kiviõli - ne anda üsna oluliste toiduainete ressurssi. Nõu kasutusele ka maa, mis algselt sõi jäänud kas töökäib puudusel, tööloomade puudusel või teiste põhjustel. Kohtode tootab kasvatataid kultuuride reglementatsioon, mida nõudis ajaolu, et oli hakanud suureneva ühnamajanduse leivaõlja kasvatamise ajal. Selle vastu võitlemiseks määrati Kõrgeend: komisariidid poolt kohtode kindluse, kui suur osa haritavast maast peab olema leivaõlja alb.

Suurt tööd tegi valitus ka põllumajanduse õljakuuse töötamiseks. Selles püüti kasutada teaduse abi. Kõrgeend spetsiaalsed traktaadid

1. Mamonov, Пособа е господарствену, le. 329.

üksikute tasmelükide ja koduloo-
maale kasvatamise kohta. Nõeti ka-
sulasele uude kultuure: kartul,
kapsas, noorid, kuujuures erilis-
tõhku pandi kartuli kasvatamisele.
Toiduainete puuduse ja rihtlase
ka elukalliduse vastu oli sihitud
ka Konaudi hooldatus Tude kones-
tamise eest, sest saigi alid just
transportilua toiduainete puuduse
põhjusea kohtadel. 16. det. 1793 a.
dekreediga peidi Tude koneshori
toimimise riigi kulul ning sellea
otstarbeks assigneeriti koljuu 25.
milj. livri¹

Kõrva uude abinõude ootise tule-
misi anda alles peato 1794 a. ko-
kuot. Alles 1794 a. seool jõudsi
kohale ka välismaalt ostetud
viljanogused. 1794 a. talvel ja suvel
jõi aga tootlustamine ja elukalli-
duse küsimus teravaa pävapoble-
meks. See oli ka rihea paivilisema

1. Dokyumental, l. 205

küsimuseks, mille ümber toimus
võitlus jakobiinide bleki, mis oli
lõhenenud kolmeks rühmasega võit-
levaks rühmaks. Sealjuures toetus
iga rühm teatud riisakondlikel
jõududele, kellel oli ka oma
eritüüpi elukalliduse ja toitluskü-
simused. Oma sotsiaal-politilise
vaadete poolest jakobiinid riikiselt
esindasid Prantsusmaa väikerodanliku
demokraatia huue. Väikerodanlik
ei elanud aga piisavalt klar, vaid ta
lagunes järk-järgult. Sõlti küll toi-
mus väikerodanluse lagunemine
Prantsuse kodanliku revolutsiooni
ja revolutsiooniliste sõdade ajajärgul.
Väikerodanluse riikisest marristühelt
poelt eraldus nn. „uus kodanlus“,
kelle kujunemise kohta Engels
märgib, et see „... arenes... kües-
ti juba revolutsiooni kestel riikelt
poelt aadlikelt ja kirikult konfis-
keritud ning siis edasviidud
massevandaja spekulatsioonide abil

ja tiiselt poelt sel teul, et ta sõj-
väe varustajate kaudu pettis oma
rahvast" Selle "me kodanlusi
huse nõljendusse jaokhindele
nis dantonistid esetas Danton
ja Camille Desmoulinsiga. Nad
püüdsid vastu töötada kõrgi ab-
nõudele, mis võisid takistada
nõi püüata nende kasumite saa-
mist. Pealõhku on nad ka man-
simeni ja teiste toiluskrüüs: ja de-
kalliduse vastu rakendatud revo-
lutsioonilisi vahendi vastu.

Tõiselt poelt teinud raske ma-
jandusliku olukorra ja elukalliduse
olukorras osa väikekodanluse prot-
tariiserimine, mille põhjal jaokhi-
de seast eraldusid hebertistid ja
šameistid, kes asuvad erit pööbe-
list masside hevide karbhatena
nõudes radikaalsemaid abinõu-
sid elukalliduse ja toiluskrüüs
vastu.

Fr. Engels Anti-Dühring,
lu. 226

Nende kahe rühmituse vahel asu-
sid võimul olevad rokpjeristid
Rokpjeristide'iga eestlas. Rokpjeristid
asusid elukalliduse ja tõtlusküsi-
suhles võimul seisukohal. Kõrvuti
selliste revolutsiooniliste rahunditga
alamrahva huvides, nagu seda
oli karatavakaupade maksimum,
seadus rekossitsioonide kohta,
seadus kontrevolutsioonide
võimanduse konfiskeerimise kohta,
anti nende poolt võlja ka seadus,
mis rahjustasid vahemaaride
huve, nagu näib maksimum
töötasude ja tööjõu rekossitsiooni
kasutamise üha suuremaid ras-
kusi Pariisi reustamisel toidu-
tega, anuori hekeristid peatungiti
rokpjeristid vastu. Võudes rahi-
kaasreid abinõusid elukalliduse
ja tõtlusküsimuse lahendamise,
ritles Hebert: „On vaja suurendada
revolutsioonilist armeed ja saata
võlja giijetinega ees. Ma vannun, et toidu-

aines tuleb külluses.¹

Nõutuse etustaval momentide
rohesperistid küsivad läbi rea abinõu-
sid, mis eldi abalister, järelandmis-
tes hebertistidule. Nü esitas Bares
21. sub. 1794 o. uue maksimumi
projekt, kuna 27. sub. esitati au-
tamiseks uus seaduse projekt
kõrvaostjate vastu. Oustava
tähtsusega elid aga nn. „vantsosi
dekreedid“ 8 vantsosi (26 sub.) ku-
lutati konfiskeeritaks vabariigi ven-
laost varandus ning see kavahiti
järgada vastete patristidelle. Selle
tehti 13 vantsosil (3 märtil) kom-
muunidele rilesandeks koostada
peudustkannatavate patristide
nimemijad²

„Vantsosi dekreedid“ ei rahulda-
nud heberist, kuna need dekreedid
olid ainult põlvkonn. järelandmis-
seks. Küll aga julgestasid nad
heberist reule välvastumistele.

¹ Мамоз, Письма с горюхиной, лн. 407.

² Французская, лн. 431.

Alates 11. vantsosist lootatakse
Pariisis lundlehti, milles kutsetak-
se rahvast kodama 31. mai -
2 juuni revolutsiooni 12. vantsosil
uue riisestõuse vajadustest avalis-
kult kõneleb „revolutsiooniline armu“
juhataja heberist Rousin. 14 tan-
toosil Kõndelpeude klubis kutsevad
rahvast riisestõusele ka Hebert ja
Carier. Hebertistide kaksed teos-
tada uut revolutsiooni aga ebaõn-
nestuseid. Pariisis Kõnnuun ja sekt-
sioonid ei järgnenud nende riis-
kutsetele. Nõusti hebertistide ju-
hid arreteeriti ja hukati.¹

Rohespeeristide sõrdlemisi kergit
võitla soodustasid suurel määral
nende poolt läbi viidud „vantsos-
dekreedid“, mis astisid piinna heber-
tistide agitatsioonilt ja äratasid
sankülistide usku, et rohespeeristid
ka tulevikus parandavad nende
vajadusloosku seisundit. Põge-
lraelt ei tähdeldud „vantsos-
dekreete“

1. Walter Markov und Albin Soboul,
Die Sanschulotten von Paris, Berlin
1957. lu. 141.

Kaugeltki mitte ettenähtud ulatuses. Ettenähtud vaeste patriootide majanduslik toetamine kandus tegelikult hoolekandele pimedate, sõjaväeinvalidide jne. eest.

Narsti peale hebertistide huumorist adsis robspjristid hobid ka dantonistidele, kes viinud sõi robspjristide seisukohti parumalt poolt. Ka dantonistide juhid antud.

Hebertistide ja dantonistide huumorisega olid parokünnid vabanevad oma poliitika ründajast neid elukalliduse kui ka teistes küsimustes. Nihtlasti oli sellega võrreldes aga ka sõjajalalne baas.

Robespjristide radikaalsed abinõud elukalliduse ja toidusküsimuse vastu olid eluue tingitud "pööraste" ja siis hebertistide poolt juhitud rahvamasside suurt ühise sõja- ja revolutsioonija

vajadustest. Plebeeliste perustamise järel plebeelised massid kaotasid oma mõju. Rahvapööstakomitee poliitilise kursi määramisele. Samuti oli peustatud sotsialistlikule kontrarevolutsioonile ja stabiliseerimisele. Plebeelid, kes enne vaadeldelt olid siiski vabakaubanduse pooldajad, said nüüd asuda maksimumipoliitika nõrgestamise ja vabakaubanduse soodustamise teel. Juuli 14. vaheosil (5. märtil) ütles Barre, et on vaja teavitada kaubandust, mitte aga seda tappa.

Kaubanduse elustamiseks teostatati 20. vaheosil (11. märtil) väljavõetud ja anti Põitluskomissiooni õigus kooskõlas Rahvapööstakomiteega anda väljavesi lubasid. Pundidevalt pehmeidati ka 26. juuli 1933. a. spekulantide vastast seadust. Kui 26. juuli seadus tun-

1. Мамбиз, французская революция, Том II Москва - Ленинград, 1929

кн. 423.

2. Мамбиз, Борьба с спекуляцией кн. 423.

di's karistusena vaid surmanuht-
lust, siis niid kehtestati terve
karistuseastmestik, kusjuures sur-
manuhtlus säilis ainult nende
suhtes, kes kontrevolutsionistidest
kavatsesid lähtudes kõrvaldada
kõikelt erimese järgu tarbimise-
kaotati ka varem spekulatsioon-
i vastu võitlemiseks loodud eri-
lised komisjonide amet.

9. Lõpminaalis (29. märtsil)
kehtestati „revolutsionilise armee“
Lõpminaalis kehtestati ka need
maksimumi hinnad, mis üldseelt
oli kõrgemad kase maksimumi-
ga kehtestatud hinnad. Nürija-
hes terve rea maksimumi pehmen-
davate abinõude telemusega si-
suliselt võlja, kolmas maksimumi,
mis väheni kahtes loitavate mas-
sede huue, kuid rohuun kahtes
võikekaupmeeste ja väikeema-
nise huue. Kuna selle maksimumi

1. Мамоев, Борьба с спекуляцией,
с. 422.

rikkumise faktidese suhteti libe-
raalselt, siis on andas selle rik-
kumine laisuladeslike iseloomu
ja nü pidi sakkilata sageli maks-
ma tarbiarvete eel maksimumist
kõrgemad hindu. Eriti tuts seda
teha küla kühvistel, kes oli jäetud
jõukamate talupoegade meelvalle
alla.

Kerg; robesperistid soovisid üle
minna vabakaubandusele, ei või-
maldanud seda Prantsusmaa
majanduslik olukord. Rahua-
pööstekomitee ei saanud vilja po-
tusest kõvale lõmbuda ja jätta
viljakaubandust vakaupmeeste
asjaks. 8. messidoonit (26 juunil)
võttis kenneut dekreed: koze eue
lõikuseviljasaagi ja hobumõõna
araleoõtmone ja reasireemise
kehta. Selle deuredi kohaselt olid
talupojad kohustatud esitama
deklaratsioonid vilja ja hobumõõna
hulga kohta ilma seemnevilja

1. Donyseemee, lu 182.

ja oma teotidest maha arva-
mata. Teotõttu see dekreet kut-
sus esile rahulolematuse talu-
poegade lastes, mõhtides ning
mellestas neid Kowalewitsi vastu
Palupojad estussid ne almist se-
duste kohaselt toimevatele reu-
visitsioonidele raevukat vastu-
panu, kokkupõrkeni. Nii näites
20. juulil 1794.a. Loge'i külases
2 talupoega, vennaad Chapevohid
selle asemel, et alluda reuvisit-
sioonile, banikadennisid end oma
talus, tapsid 5 rahvuskaart-
last ja hõimassid 17; et nende-
ga toime tulla, tuli põletada
nende maja¹

Suure rahulolematuse kutses
esile robesperristide töölispoliitika.
Samal ajal kui Rahvapöialle-
kannilte oli pehendamisel kau-
bahindade maksimumi ja
1794.a. kvadest alates lananud

¹ Мамбиз, Бироба е горобузуи,
lu. 355.

selle tähelepanu pöörast
kuidas seda tähtsuse, kohtles
ta rangelt töölisi, kui need nõud-
süd töötase maksimumi seadu-
se vastaselt töötase tõstmist.
Robespieristide töölispoliitika jä-
sisuliselt samasuguseks kui An-
tava Kogu töölispoliitika. Täesti
iseloomuline on Robespieride kirje-
tab Marx, et sel ajal kui, "koms-
titutsoenilise" 1793. a. kogu
võimus loeti kurtseks, Gijotini
määrakas, nõru selle kogu sede-
sed tööliste vastu püsivad jõud¹
1793. a. töötase maksimumi
kehtestamise et tööliste oli täinud
korda mõningal määral seenu-
dada oma töötase. Seda püüd-
süd töölised teha ka peale töötase
maksimumi kehtestamist, eriti
aga peale maksimumhindade
tõstmist. Töötase tõstmise tul-
püüdsid töölised pääseda elukalli-

1. K. Маркс и Ф. Энгельс. Сор III
XXIII lk. 234.

duse küürist. Kaasa arves töö-
tele asjaolu, et 1793a. sept. kehtes-
tatud üldine sõjaväeteenistuskor-
rusest vähendas töökaite arvu.
Samal ajal aga kehtetas kas-
vas vas nõudmine töökaite järele,
kuuna uuaa kaite nõudis
toetuse laenuandmist. Kui vaun
tööpuuduse tingimustes ettevõtjad
sai madalale seuda töölohi
palku, siis nüüd, sari töölohi
avaldada neis majanduslikku
suurt ja seuda löstna ova
palua.

Töölisea rõhneri kaalitsiooni-
desse jo kuldusid töötamast mak-
simumiga ettenähtud töötasu eest.
Nü toimurri näites Jorre'i de-
partemange äinategija, Versailles
naelategija, Bordeaux sepad
jre.

Robespieristiid rõhneri aga etse-
tavalt töölise kaalitsioonide vastu

Näitens lasi robusjeristlikus meen-
tanud Pariisi Kommune au-
teeride Pariisi sadama tööliste riika-
duse organiseerjad.

Olustavateks abinõudeks tööliste
võla, mis takistas nende eluka-
lides - vastast võitlust, olis töö-
jõu mobiliseerimise ja rekorderit
Barrère'i ettepanemul keh-
testati 15. juunil (4. mail) dek-
reet millega kuulutati mobili-
seeritaks kõik töölised, kes on
tegevad tootmises, transpordis ja
ennese järgu tarbekaarsete müügi-
alal¹. Nõutlasi õhvardatakse an-
da volutsioonilise triibunaali
kõrge karisatsioonidese astujaid.

Järgnevalt rekorderitakse ka
põllutöölised, kõik kodanikud,
kes tavaliselt on tegevad võlpi-
kõrgetöödega... rekorderitak-
se eelseisva saagi kogumiseks²
Kulutatav rahva korravõti dek-

1. Манроэ, Борьба с голодом, стр. 443.

2. Документы, стр. 246-247.

11 puurialist (30. mai 1794). Sama dekreedis järgmise artikliga määratakse kindlaks, et nende kodanike poolt 1790. a. lootase 1/2 kordse suureuses. Selle re- visioonis mitteammist ja töö- list rühnemist selleks, et keeldu- da asumast nende töödele nõu nõuda enavolilist töötasu, jälitatakse ja karistatakse ku- kontrevolutsioonilist kuritegu. Seda seennit põtte töölis: selle seadusega töötama ainult mak- simeeni lootase eest, mis oli 1790. a. võneldes ainult 1/2 kordseu kannanud, keena aga tarbait- neks hinnad olid tegelikult kas- vanud mitu korda.

Eriti raske oli ^{elukorid} nendel töölistel, kes olid rekoneerunud sõjalisse teenistusse. Nende rekonsitracenid alla keelustid mitmesugused se- poid ja ehitustöölised. Sõjalisse teenistusse rekoneeritud töölistel

elasiä kasarmu-lingimustes ja nende töötasu oli madalam tavalise lihttöölise suuast. Sel ajal, kui Pariisis pakirahandjad ja teised kvalifitseerimata töölised said päevas 20-24 livre'i, said relvamanufaktuurides esimese järge spetsialistid 16 livre'i, teise kütse spetsialistid - 8 livre'i, 5 sou'i ja kvalifitseerimata töölised - 3 livre'i.¹

Suga kibenes järjest jakobiinide diktatuuri sotsiaalne baas, kuna nende sidemed plebeiliste massidega nõrgenesid. See oli ka loomulik, kui arvestada, kui arvestada, et jakobiinide diktatuur oli seiski vaid kodanlik-demokraatliku revolutsiooni seisustus.

Kuna jakobiinide diktatuur laotas oma sidemed laiale massidega, jäid massid ka ükskõiksuse selles poliitilises võitluses, mis 9 ternidooit lõid kaasa jakobiinide

¹Мамоз, Барода и гопоровузеи, лн. 444.

de diktatuuri laanguse. Kes Ro-
bespione; üldi heinamaale,
karjurni ka töölised: „Neelida
maksimum kuraadole ta!”¹

9. teemidoori rüüspöore ava
kodanuse kontrevolutsioonilisele
osale tee võtme juure ja eli riikluse
pakubinda diktatuuri sohiaal-
majandusliku ja poliitiliste abi-
nõude vastu, mis näisid krtendo-
matena kodanuse takistamatute
aengule. Peale 9. teemidoori: kas-
tati maksimum ja teised elukalli-
duse vastased abinõud ning selle-
tõttu harras kiiresti elukallidus
karrumise.

1. Матвез, Барба с дороговизни,
лк. 453.

Lõppsõna

Kodanliku revolutsiooni ei
ainult üks riiksaare - ära pühkida,
kõrvale heita, perustada kõik endise
rihiskonna kammitsad. Päite seda
rihkaant täidab iga kodanliku re-
volutsiooni kõik, mis temalt nõutakse;
ta tuguvad kapitalismi kasvumist¹

Prantsuse XVIII saj. lõpul kodan-
liku revolutsiooni tegi lõpu feodalis-
mile Prantsusmaal. Tä asendas enge-
luatunimise feodaalse vormi uue,
tolle aja rahva progressiivsemaga -
kapitalistlikuga. Kodanliku revolut-
siooni Prantsusmaal seis tootmis-
suhted kooskõlla tootmise jõudude
arenguga (kui see kooskõla sai alla
arvult lihiajaloni).

¹ V. I. Lenin, Teosed XXI k, lk. 315

Konvergenz küsimuses selle noo-
lutsiooni oli agrar küsimus ja
elurikkuse küsimus. Selle küsimu-
se lahendamiseks tegelised Asetar
Kogu, Legislatsioon ja Konvent, Asetar
Kogu, Legislatsioon ja Ühendatud Kon-
vent ei alnud hooitatud agrar kü-
simuse lahendamist. Onia dek-
retide kaitsesid nad feodaalsust
ja kodanuse hädasest pärtelise
mõisne hoo. Nende dekreedid ta-
lupoegade revolutsioonilise liikumise
pideva suue tagajärg. Kui rahva
rõõmsuse liikumine muutus väga
ahvardavaks, alid Asetar Kogu
ja Legislatsioon sunnitud andma
võlja seadusi, milledest sõnade
kuulutati „senjoriaalne kord kao-
tatud“. Tegelikult ei mõelduti neid
lubadusi tõita.

Alles järjekindlalt agrar seadusand-
lus tegi lõpu feodaalsele suhetele
prantsuse külas ja andis talupo-
egade nende poelt nõutud noju-
kanna maad. Fr. Engels mäeris
talupoegade kohta, „et Prantsuse
revolutsioon vabatas tema feodaal-

seist mansudest ja kooemistest, milhiseid ta pidi enamikul juhtudel tasuma mõisnikele... ja kindlustas talle tema talupoeglike mad-
tuki, kui tema vaba omanduse!

Kuid ka jakobiinide revolutsio-
niline seadusandlus talupoegade ki-
simise 1793.a. juunis ja juulis eska-
tanud maapuudust, ega oilestest
prantsuse kile. Rahvas varandus -
kirinut ja emigrantide maad ost-
ti peamiselt kodanluse ja kulaant
poelt juba Asutava Kogu ja de-
gislatiivi ajal. Nende maade ite-
järgid jagas jakobiinide nõuvel
võikestus kuniidus ja haldas neid
müüma järelmaksuga. Kuid jak-
biinidki, vajades raha elistamis-
selliseid ostjaid, kes tasusid kogu
maa hinna korraga. Sellepärast
ei rahuldunud ka jakobiinide
seadusandlus töötavate talupoega-
de laiu hulki. Ka peale rev-
olutsiooni kannatasid nad maapu-
duse all ja pidi endiselt töötama

1. К. Маркс и Ф. Энгельс Избранные
произведения т II, кн. 404.

selastena küllakodanluse juures.

Juga rajasid jakobürid XVIII saj. lõpul järjekindlad kodanlikud revolutsioonärsid, olles kaotanud feodaalse sõhumise, te talupoegade kapitalistlikule ekspuaterimisele.

Allis Suur Sotsialistlik Oktoabri-revolutsioon kaotas Venemaal 1905-1907. aasta riik. inimese ekspuaterimise teise poole.

Elukalliduse põhjuseks Prantsuse kodanliku revolutsiooni ajal oli inflatsioon ja sellega kaasnevad toiduainete ja laiatarbekaubade puudus, mis avas kodanlusele ja eriti agraar-kodanlusele avavad võimalused rikkastumiseks rahva kannatuste arvel. Ostes kokku ja varjates toiduainet ja laiatarbekaubu, kurssiid spekulandid ja kokkuostjad hinnad kõrgele, kusjuures kaasaaitamisi neile jõudvad talupojad, kes ei tahtnud müüa vilja langetavate assignaatide eest. Samal ajal töölisi palgad ei tõusnud ning seega langesid rahvamassid elukalliduse küüsi.

färjest suureneva elukalliduse vastu
astus prantsuse rahvas aga otsus-
tavalt võlja, kasutada selles nii
revolutsioonilist võigivalda kui ka
parlamentaristlikku võitlusvahendeid.
Mafid nõudsid nii töötase tõstmist
kui ka tarbainete hindade alan-
damist ja kindlas määramist.

Peamiselt hargnes võitlus aga oi-
mases suunas. Rahva elukalliduse
vastane võitlus esmõrkide vähen-
dajaris kujunesid nn „pörsed“, kes
seadsid puutumatu erasmandi
ja vaba kaubanduse printsüprodi vas-
tu õiguse elule.

Peale jaokünnide võimuletulekut
toimus aga nende ja pörsaste
vahel lähemine ja algas äge võit-
lus, mis viis pörsaste lüüasaamiste-
ni.

Nii mängisid jaokünnid suurt
osa võitluses elukalliduse vastu.

Keegi ei seestnud täielikult lahun-
dada seda probleemi, eriti pärast
srd prantsuse rahva revolutsiooni
aastate nähtust.

Kasutatud kirjandus

Marxismi - leninismi klassikud.

Маркс, К., Louis Bonaparte'i kaheksa-
teistkümnnes vürtsid, Tallinn,
1952.

Маркс, К., 1865 год, Маркс, К и Энгельс, ф,
соч. т XVIII, Москва, 1940, в. 219-315

Маркс, К и Энгельс, ф, Буржуа-
зм и контр-революция,
Маркс, К и Энгельс, ф, Соч. т. VII,
Москва - Ленинград, 1930, в. 48-72

Энгельс, ф, Предисловие к третьему
немецкому изданию, Восемь-
надесятая брошюра Луи Бона-
парта, Маркс, К и Энгельс, ф,
Соч. т. XII, т. 2, Москва, 1936, в. 286-302.

Энгельс, Ф., Введение к английскому изданию Брошюра, "Развитие социализма от утопии к науке", Маркс, К. и Энгельс, Ф., Соч. Т. XVI ч. 2, Москва, 1936, в. 286-308.

Энгельс, Ф., Крестьянский вопрос во Франции и Германии, Маркс, К. и Энгельс, Ф., Избранные произведения, т. II, Москва, 1955, в. 401-422.

Engels, Fr., Anti-Dühring, Tallinn, 1954.

Перетская К., Маркса и Ф. Энгельса с русскими политическими деятелями, Москва, 1937.

Lenin, V. I., Luides sm. Plekhanov aitab sotsiaaldemokraatia taktika üle?, Teosed 10. k, Tallinn, 1952, в. 430-440.

Lenin, V. I., Valimis kampania põhi-mõttelised küsimused, Teosed, 17 k. Tallinn, 1953, в. 352-376.

- Lenin, V. I. Kes on kadettidega lüüdi loomise poolt?, Lenin, Teosed, 11 k., Tallinn, 1952, lk. 38-49.
- Lenin, V. I. Valimiskampaani põhimõttelised küsimused, Lenin, Teosed, 21. k., Tallinn, 1953, lk. 352-377.
- Lenin, V. I., II Internatsionaali kriis, Lenin, Teosed 21 k., Tallinn, 1953, lk. 179-229.
- Lenin, V. I., Revolutsiooni kahest jonest, Lenin, Teosed 21 k., Tallinn, 1953, lk. 376-382.
- Lenin, V. I., Kõntrerevolutsiooni asul peatungite, Lenin, Teosed, 24 k., Tallinn, 1954, lk. 492-495.
- Lenin, V. I., Rahvarahvastest, Lenin, Teosed 25 k., Tallinn, 1954, lk. 41-43.
- Lenin, V. I., Võitlus laosega ja sõda, Lenin, Teosed, 25 k., Tallinn, 1954, lk. 335-338.
- Lenin, V. I., Kõne Rahva petmisest rabaduse ja nõrdsuse laosungitega 19. mail, Lenin, Teosed, 29 k., Tallinn, 1954, lk. 311-347.

Väljapaistvate nõukogude ürgi-
tulestik tööd.

Stalin J. V. Põlvkondade ürgi-
tulestik, Tallinn, 1952,
lk. 31-40.

Allikad

Дакто, Исаак-Исаак, Избран-
ные речи, Государственное
издательство Украины,
1924.

Конституции и законодатель-
ные акты буржуазных
государств XVII-XIX вв., Москва,
1957.

Марат, Иван Пётр, Избранные
произведения, т. 1, Москва,
1956.

Марков, Walter und Sokol Albert,
Die Sanschilotten von Paris,
Berlin, 1957.

Новая история в документах
и материалах, Москва,
1934 (= Новая история).

Переписка Робеспьера, Ленинград,
1929 (= Переписка Робеспьера)

Революционное правительство во Франции в эпоху Конвента (1792-1794), Сборник документов и материал, Москва, 1927 (= Документов)

Хрестоматия по социальной экономической истории Европы в новое и новейшее время, Москва - Ленинград, 1929, (= Хрестоматия).

Musci kijandus.

Блосз, В, Французская революция, С-Петербург, 1916.

Вебер, В, Первое русское исследование влияния французской революции XVIII в. Из истории социально-политической идеи, Москва, 1955.

Карев, Н. Крестьяне и крестьянский вопрос во Франции во последние четверти XVIII века, Москва, 1879 (Н. Карев, Крестьяне)

Карев, Н., Коммунистическая петитция Неака Ру и секции Гравилве, Русские Записки, 1916, № 1, с. 116-139 (=#Кореев Коммунистическая петитция Неака Ру).

Кунев, Г., Борьба классов и партии в Великой французской революции 1789-1794 гг. Москва - Ленинград, 1929 (Г. Кунев, Борьба классов и партии).

Ковалевский, М., Вопрос, о размерах крестьянской собственности до революции и о том, в чьи руки перешла масса конфискованных у церкви земель, Русская мысль, 1896, № 6, с. 126-141.

Ковалевский, М., Присхождение мелкой крестьянской собственности во Франции, С - Петербург, 1912 (=М Ковалевский, Присхождение).

Пефевр, но, Аграрный вопрос в
эпоху террора, Ленинград,
1936 (= Не. Пефевр, Аграр-
ный вопрос).

Пушицкий, М., Аграрные отно-
шения накануне револю-
ции в окрестях Парижа,
Журнал министерства
народного просвещения,
1915, № 6, в. 241-279.

(= М. Пушицкий, Отношения)

Пушицкий, М., Вопрос о крестьян-
ской земельной собст-
венности во Франции
и продовольствие наци-
ональных ммуций,
Киев, 1894.

Пушицкий, М., Из истории сеньо-
риальных и земель-
ных отношений, Науч-
ный Исторический
Журнал, 1914, № 3, в. 30-
40.

Пушицкий, М., Крестьянство во
Франции XVIII в., Книга
для чтения по истории
нового времени, Том II
Москва, 1911.

Пулешкин, М., Отсутствие национальных музеев во Франции в конце XVIII в.

Русское богатство, 1912,
№ 2, в. 102-124 (= М. Пу-
лешкин Отсутствие).

Пулешкин, М., Состояние земель-
ных классов во Франции
накануне революции и
аграрные реформы 1789-
1793 г., Киев, 1912

(М. Пулешкин, Состояние)

Манфред, А., Великая французская
буржуазная революция,
Москва, 1956.

Манфред, А., Французская буржуаз-
ная революция конца
XVIII века, Москва 1950
(= А. Манфред, Француз-
ская).

Матвеев, А., Борьба с дороговизной
и социальное движение
в эпоху террора, Москва-
Ленинград, 1928 (= А. Матвеев,
Борьба с дороговизной).

Матвеев, А., французская революция, Том I-III, Москва 1925-1930.

Петров, Д., Ликвидация екатери-
нальского режима во
Франции по документаль-
ным материалам. Самодержавие и Ка-
ртинское, Киев, 1915 (= Д. Пет-
ров, Ликвидация).

Сказкин, С., Деревня и город в
эпоху французской ре-
волюции, Крестьянство
по соц.-эконом. методу
Эвранса в новое и новей-
шее время, Москва -
Петроград, 1929, кн. 479-
551 = (С. Сказкин, Дерев-
ня)

Тарле, Эв. Крестьяне и рабочие
во Франции во эпоху
великой революции,
С.-Петербург, 1914.

Тарле, Эв. Рабочий класс в 1792-
1793 г., Социализм Т II,
Москва, 1957, кн. 329-
349.

Монкова - Дюковина Р.М., Движение
народных масс париж
4-5 сентября 1793 г. Му-
зей истории общественных
отношений, Москва,
1957, в. 200-225

Французская буржуазная ре-
волюция 1789 - 1794 год.
ред. В. Воллин и В. Парле,
Москва - Ленинград, 1941
(Французская).

Фролова Н.М. Значение всемо-
волий Н.И. Кареева для
разработки истории
французского крестьянст-
ва в эпоху феодализма,
Средние века, т. VII, Москва,
1955, в. 315 - 334.

Sisukord

1. Sissejuhatus - - - - - lk. 1.
2. I ptk. Agraarküsimus ja elukalliduse lõus enne jaokehinide diktatuuri - - - - - lk. 20.
 - 1) Agraarküsimus enne jaokehinide diktatuuri - - - lk. 21
 - 2) Elukalliduse lõus enne jaokehinide diktatuuri - - - lk. 55
3. II ptk. Agraarküsimus jaokehinide diktatuuri ajal - - - - - lk. 73
4. III ptk. Noitlus elukalliduse vastu jaokehinide diktatuuri ajal - - - lk. 112
5. Lõppsõna - - - - - lk. 157.
6. Kasutatud kirjandus - - - lk. 162.